

A MUZIKALITÁS VIZSGÁLATA

Írta: SZEGHY ENDRE

Régóta foglalkoztat elsősorban az a probléma, hogy zenei szempontból mit lehet a 6—14 éves tanulóktól kívánni? Hogyan juthatunk könnyebben értékes eredményekhez? Melyek a zenei képességeknek a muzikalitás alapjául szolgáló részegységei?

Kísérleteimet, vizsgálataimat 1938-ban kezdtem el, miután áttanulmányoztam az erre vonatkozó szakirodalmat. Értékeltem a napjainkig elért eredményeket s megszívleltem a muzikalitás tudományos definícióit.

A muzikalitás sokféle meghatározásának alapját, *a hallás, a dallam, a ritmus-, és a harmónia-érzék alkotják*. Ha a muzikalitásig akarunk tehát eljutni, akkor kísérleteink középpontjába az ezekkel kapcsolatos részlet-képességek vizsgálatát kell tennünk.

Mindazok a hangtulajdonságok, melyeket a gyermek lelki világában élni látunk, a következő kísérletek alapját képezték: Hangközök, hangzatok, hangnemek, hangszín, rezonancia, hangmagasság és erősség, ritmus, konszonancia, diszszonancia, a ritmikus, a melódikus, a harmónikus, a poli-fón, a tonális és a belső hallás.

De ugyanúgy a vizsgálatok alapjául szolgálnak azok a lelki tevékenységek is, amelyek a kísérleti személyek értelmi színvonalának megfelelnek: *A hangképzetek, a képzettársítás, az emlékezet*; az értelmi tevékenységet befolyásoló heterogén tényezők: *az érzelem, a környezet, a szokás*, valamint a produktív értelmi tevékenység alapja: *a fantázia*.

A kísérletek ily módon való összeállítására az készítetett, hogy a zenei képesség vizsgálata nem lehet egyedül a zenei elemek vizsgálata, vagyis nem lehet csak a lelki- és a szellemi képesség vizsgálata, hanem a kettő szoros kapcsolata adja a zenei képesség vizsgálatának egészét. A zenei képesség nemcsak az adottságtól függ, hanem ennél is, mint mindegyik képesség kifejlődésénél, szükség van az emberi kvalitások és egyéni jellem-tulajdonságok mélységére és gazdagságára is.

Kísérleti személyekül annakidején 10—14 éves »polgári iskolai« tanulókat választottam.

Az eredményeket táblázatokban, grafikonokkal, százalékosan mutat-tam ki, s közöltem az 1940-ben megjelent értekezésemben, (Irodalom 19.) kitérve a pedagógiai vonatkozásokra is.

A felszabadulás után tudományos képességvizsgálati módszeremnek gyakorlativá tételénél olyan formát alkalmaztam, amely a zeneoktatás

színvonalasabbá tétele érdekében is használható, mivel széles körben végeztünk 6—14 éves tanulókon alkalmassági vizsgálatokat.

Módszerem kipróbálására 1948 őszén adódott első ízben alkalom, amikor a békéstarhosi zenei szakirányú iskola felvételi vizsgáinak lefolytatására kaptam megbízatást. Az itt nyert tapasztalatok alapján folytattam munkámat 1949 tavaszán a szegedi Áll. Zenekonzervatóriumban, ahol 700 általános iskolai növendék zenei képességvizsgálata kezdődött 1949. év április havában.

Ugyanez év augusztusában ismét Békés-Tarhos következett, szeptemberben pedig Győr.

Ekként közel 2000 gyermek vizsgálata alapján győződhettem meg módszerem helyességéről, de hibáiról is.

Hangsúlyozom, hogy módszeremet nem tartom véglegesnek, lezártnak. Összevetve azonban a hazai és külföldi hasonló törekvésekkel, szeretném hinni, hogy szerény munkám a muzikalitás megállapítására, felvételi vizsgához, részletesen kidolgozott, kikísérletezett, s a fenti gyakorlatra hivatkozva — bevált módszerem alapján eddig a legelfogadhatóbbnak látszik. Mégis kísérletnek tekintem, indulásnak, amely a fejlődés útján az elérkezéshez, a betetőzéshez vezethet.

Az első alkalommal használt exakt módszerem részlet-komplexumait helyesbítenem kellett, főképpen a vizsgálat időtartamára vonatkozólag. Hogy minél gyakorlatibbá tegyem, egyes vizsgálati kérdéseket elhagytam vagy összevontam. Az eredetileg egyórás időtartamot ekként egy-egy vizsgálati személynél 30—40 perccel sikerült csökkentenem. Tapasztalataim azt mutatják, hogy a 20—35 perces idő nem vette kimerítően igénybe a vizsgálandók figyelemkoncentrációját. De gondoljunk arra is, hogy a hazánkban eddig követett, s nem egységesen alkalmazott felvételi vizsgálati idő sem volt kevesebb. És ennek a szinte pillanatokra beállított s utólag nem igazolható volta mennyi gátlásba ütközött! (A szigorú »bizottság« előtti szerepléstől való félelem, szorongás, a feltett kérdések heterogénitása, az esetleges sikertelenség megszegyenítő előtárása, az alkalmatlansággal való megbélyegzés ténye, az »ítélet« nyilvánosság előtti kihirdetése, stb.) Ezeket pedig az alább ismerttetendő módszerem csaknem teljes egészében kiküszöböli. A vizsgálandó személy az egész vizsgálat tartama alatt nem tudja, hogy a feltett kérdésekre jól vagy rosszul válaszolt-e. Feleletei viszont hiteltérdemlően lerögzíthetők, utólag bármikor »írásban« bizonyíthatók, globális muzikalitása »lefényképezett« valóságának megfelelő módon. Az »előhívott« pszichogrammok nemcsak a való tényeket tükrözik, de a zenepedagógus számára is értékes iniciatívákat adnak, a zenei személyiség minél tökéletesebb kialakítása érdekében.

A kísérletek sorozatát olyan általános kérdések előzik meg, amelyek a vizsgált személyek (V. Sz.) körülményeit tárják föl. Ilyenek a Vizsgálati-lap (V. l.) első oldalán feljegyzettek (337. l.).

1. A vizsgálandó neve, lakáscíme.
2. Születési helye (év, hó, nap).
3. Atyja, anyja foglalkozása.
4. Milyen iskolába jár, melyik osztályba?
5. Milyen hangszeren játszik és mióta?

6. Mióta énekel?
7. Volt-e alkalma többször zenét hallgatni, hol?
8. a) Milyen hangszereket ismer?
b) Milyen zenét szeret legjobban hallgatni (ének, zenekar, énekkar, vonós, fúvós, jazz, cigányzene, opera, operett) és miért?
9. a) Mit szeret legszívesebben: énekelni, hangszeren játszani vagy zenét hallgatni?
b) Van-e rádiójuk, hallgatja-e és mit?
10. Szülei, nagyszülei, testvérei, rokonai közül kik énekelnek vagy játszanak hangszeren és milyen hangszeren?
11. Általános tanulmányi eredménye az iskolában?
12. Ének-osztályzata?
13. Számtan-osztályzata?

Megjegyzések.

Mindezek rendkívül fontosak az összeredmény kiértékelésénél. (Pl. a környezet *pozitív* és *negatív* hatással módosíthatja a képesség, illetve a tehetség kifejlődését. *Pozitív* hatásról akkor van szó, amikor a környezet a képesség kifejlődésének összes feltételeit nyújthatja. *Negatív* hatás: 1. Az aktív elnyomatás, melynél az esetleges tehetség háttérbe szorul, nem érvényesülhet, vagy csak más körülmény hatása alatt kerül felszínre. Ilyen a gyermek munkakedvét vagy önértékét romboló kijelentés: »botfűlű«. Az ilyen kijelentések annyira elvehetik kedvét, hogy teljesen más irányba fordítják az érdeklődését. 2. *Negativum* a nehéz feladatok elé állítás is; ilyenkor a gyermek saját erőfeszítése idézheti elő a tehetség kifejlődését. A hatás ebben az esetben eredetileg negatív és helytelen, de kedvező eredményeket válthat ki. 3. Bizonyos *részképességek hiányérzete* is kiválthatja a képesség, illetve a tehetség kifejlődését («csekélyebbértékűségi érzék»). Nagy hatása van a tehetség kifejlődésében a *sikernek*, illetve a *sikertelenségnek*. Néha a képesség kialakulásának kezdetén a kudarc eltemethet egy valódi tehetséget, viszont kisebb képességűnél is a siker jelentheti a tehetséggé való fejlődést.

A *hangadószerv fogyatékosága* szintén gátló körülmény lehet a tehetség kifejlődésében. Számtalan eset bizonyítja, hogy az énekhang hiánya mellett a zenei tehetség tökéletesen kifejlődhet, ha a többi rész-képesség eléggé fejlett.

Az *akarat és az érzelem* a tehetség kialakulásának ugyancsak fontos eszközei. Az akarat biztosítja az önuralmat, szemben a fantázia részletmunkájával, de viszont ebben az érzelem támogatja.

Az akarat hiányában alakul ki az ún. *labilisak*, változékonyak áltehetsége, akiknek munkáját túlságosan elaprózza az általános fogékonyságuk, amelynek folytán egyik tárgykörrel a másikra ugrál az érdeklődésük; hiányzik belőlük a produktívitáshoz szükséges kitartás egy probléma megoldásához.

Előfordul, mégpedig eléggé gyakran, hogy az ilyen művészi diszpozíció, éppen mert sokoldalú, nem robban ki tettekben.

Az összes adottságok megléte esetén is találkozunk »áltehetségekkel«. Ezek egyike az ún. »eszköz nélküli tehetség«, aki kellő érzelmi differenciáltsággal és intellektuális képességekkel rendelkezik ugyan, de nincs meg az útja az önálló kifejezés területén, nem tudja magát megmutatni, mindig improduktív marad. Az ilyenfajta látszattehetség fejlődése nagyon szépen indul meg, mert intenzív érdeklődésű, igaz elmélyülésre képes, de amikor tehetsége igazi kifejlesztésére, komoly produktívításra kerülne a sor, akkor derül ki, hogy nincs meg hozzá az invenciója.

A kísérletek sorrendje a vizsgálati kérdések ismertetése alapján:

- A) Szabadon választott ének előadása.
- B) A hangköz, a hangzat (szukcesszív és szimultán) és hangszín vizsgálata.
- C) A ritmus-érzék vizsgálata.
- D) A dallamemlékezet vizsgálata, ismert dallamokkal.
- E) A dallamfelfogás és a dallamemlékezet vizsgálata, részben ismeretlen dallamokkal.
- F) A zenei stílusbeli érzék és a zenei beleélési képesség vizsgálata.

A vizsgálatok lefolytatása.

A vizsgálat alatt a vizsgálatvezetőn (V. V.), a feleleteket lejegyzőn (F. L.) és a vizsgált személyén (V. Sz.) kívül más nem tartózkodhat a helyszínen. A V. V. a zongoránál ülve helyezkedik el, V. Sz. pedig a zongora mellett úgy, hogy a billentyűzetet ne láthassa.

A V. Sz., a V. V.-től *háromszor egymásután* hangoztatott vizsgálati kérdéseket *háromszor egymásután* reprodukálja (utánaénekli, esetleg füttyüli). Ha tudja, megnevezi, — szolmizálva, vagy betűnévvel —. (A háromszori adásnak és reprodukciónak indokolása, hogy a bevéséshez ennyi időre feltétlenül szükség van, de az is, hogy a felidőzés javító vagy rontó tendenciája később pedagógiailag — tanítás, képzés — hasznosítható legyen.) A V. Sz.-nek nem kell reprodukálnia azokat a kérdéseket, melyeknél csak a ráismerés útján való megnevezés a primär fontosságú. (A V. Sz.-től kapott feleleteket, később ismertetendő módon, a lejegyző írja be a Vizsgálati-lap (V. l.) megfelelő rovatába.

Sem a V. V., sem a lejegyző részéről történő tetszés vagy nemtetszésnyilvánítás nemcsak pszichológia-ellenes, de egyenesen káros és tilos! Minden észrevehető reagálás nélkül kell tudomásul venni a V. Sz.-ek válaszait. Segítésnek, pedagógiai ráhatásnak, dicséretnek, korholásnak itt nincs helye!

Rendkívül fontos a vizsgálati kérdések összeállítása, amely pszichológiai és zenei tudást igényel. Példaképpen felsorolom az eddigi vizsgálataink alkalmával feladott kérdéseket. Tekintettel arra, hogy általános iskolai tanulók zenei alkalmasságának megállapítása volt a feladat, az általános iskolai énektanterv és utasítás figyelembevételével szerkesztettem meg a vizsgálati kérdéseket, a 6—14 éves (I—VIII. osztályos) növendékek

számára, külön-külön. *Minden osztály egységes kérdéseket kapott.* Tanéveleji vizsgálatoknál eggyel alacsonyabb, tanévvéginél pedig azonos osztályú vizsgakérdéseket adtunk, figyelemmel a tanulók birtokában lévő zenei tudásanyagra. Még kell jegyezni, hogy csak a *szempontok* lehetnek *állandók*, a *vizsgálati kérdéseket évről-évre változtatni kell.* Egy-egy vizsgálat alatt közismertté válva, elköpnak! Ezért kell óvakodnunk a válaszok fölötti mind pozitív, mind negatív kijelentésektől! (A V. Sz.-ek ezeket továbbadják s az utánuk sorra kerülők így befolyásolva, nem adhatnak reális feleleteket. Ha pl. a V. Sz.-t megdicsérik felelete helyességéért, társait figyelmezteti, hogy úgy reagáljon, miként ő, mert az a »jó«. A V. V. *viselkedéséből tehát semmiképpen sem szabad a V. Sz.-nek megtudnia válaszai sikerét vagy sikertelenségét.*)

A) Felszólítjuk a V. Sz.-t, énekeljen egy olyan dalt, amit legjobban szeret. (Ha sokáig gondolkodna, sőt segítséget kérne, nem szabad elhatározásában befolyásolnunk. Helytelen lenne pl. az efféle ráhatás: »Énekelj egy népdalt!«.) Az ízléséhez legközelebb álló s hangrégijához legjobban illő mű megszólaltatására a következő szempontokra való tekintettel reagálunk: Hangrégio, hangterjedelem, hangszín, ritmus, tempo-agogika, prózódia, szövegmondás, kifejező ének, dinamika, intonáció. Az énekelta dal címét s a közölt részegységek kritikai megállapítását a V. l. A) rovatába írjuk. (338. oldal.) A szabadon választott dal előadásánál tapasztaltak azonban nem mérhetők reálisan, mivel a kezdő tendenciával természetesen kapcsolódó gátlások ereje nagyfokú. Ezt tehát nem értékelhetjük pontokkal — a többi kérdéshez hasonlóan —, de ennél győződhetünk meg elsősorban, hogy a V. Sz.-ek milyen hangkörben énekelnek legkényelmesebben. Ennek megfelelően transzponáljuk majd kérdéseinket. A szabadon választott dal spontaneitása legtöbbször anticipálja a további kérdésekre adott válaszok utólagos igazolását is.

B) A hangköz, a hangzot (szukcesszív és szimultán), valamint a hangszín vizsgálatá.

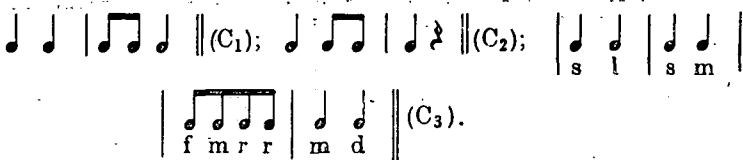
A V. V. által zongorán háromszor hangoztatott hangközöket és hangzatokat a V. Sz. háromszor reprodukálja. (B₁₋₁₁.)

Pl.: (l. 316. lapon).

A hangszín vizsgálatánál (B₁₃) egy hangot (pl. a normal »á«-t) négy hangszeren (pl. hegedű, zongora, furulya, hangvilla) háromszor egymásután, de szimultán hangoztatunk. A kísérlet alatt, de előtte és utána sem szabad a V. Sz.-nek a hangot megszólaltatott instrumentumokat látni. (Ezt a vizsgálatot tömegesen is lehet végeztetni s a V. Sz.-ek írásban adhatnak feleletet.)

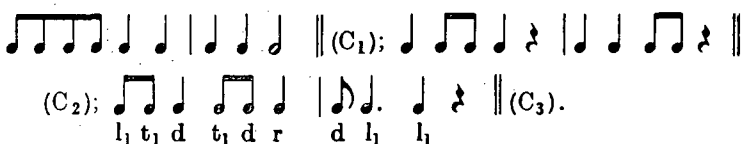
C) A ritmusérzékvizsgálatnál a V. V. egy-egy könnyebb és nehezebb ritmus-motívumot kopog (tapsol) háromszor, melyet a V. Sz. ugyancsak kopogással (tapssal) háromszor reprodukál (C₁₋₂). Majd egy dalrészletet hangoztat a V. V. háromszor zongorán játszva. A V. Sz. ennek csak a ritmusát kopogja (tapsolja) háromszor (C₃). Végül a V. V.-től váltakozó tempóban intonált népdalra (indulóra) V. Sz. járkal. (Pl.: l. 317. oldal.)

	Szukcesszív hangközők	Szinultán hangközők	Szukcesszív hangzatok	Szimultán hangzatok
I. osztály :	s - d (B ₁); d - f (B ₂); r - d (B ₃).	$\begin{matrix} m \\ \\ d \end{matrix} (B_6); \begin{matrix} s \\ \\ d \end{matrix} (B_7); \begin{matrix} r \\ \\ d \end{matrix} (B_8).$	s - m - d; m - d - l ₁ (B ₁₁); (B ₁₂).	
II. osztály :	Ugyanazok, mint az I. osztályban!			
III. osztály :	d - d ^l (B ₁); s - d (B ₂); d - f (B ₃); d - l ₁ (B ₄); d - l (B ₅).	$\begin{matrix} d^l \\ \\ d \end{matrix} (B_6); \begin{matrix} s \\ \\ d \end{matrix} (B_7); \begin{matrix} l \\ \\ d \end{matrix} (B_8);$ $\begin{matrix} d \\ \\ l_1 \end{matrix} (B_9); \begin{matrix} r \\ \\ d \end{matrix} (B_{10})$	m - d - l ₁ , (B ₁₁).	$\begin{matrix} s \\ \\ m \\ \\ d \end{matrix} (B_{13}).$
IV. osztály :	d - d ^l (B ₁); s - d (B ₂); d - f (B ₃); d - l ₁ (B ₄); l ₁ - f (B ₅).	$\begin{matrix} d_1 \\ \\ d \end{matrix} (B_6); \begin{matrix} s \\ \\ d \end{matrix} (B_7); \begin{matrix} f \\ \\ l_1 \end{matrix} (B_8);$ $\begin{matrix} d \\ \\ l_1 \end{matrix} (B_9); \begin{matrix} r \\ \\ d \end{matrix} (B_{10}).$	l - m - d (B ₁₁).	$\begin{matrix} m \\ \\ d \\ \\ l_1 \end{matrix} (B_{13}).$
V. osztály :	d - d ^l (B ₁); s - d (B ₂); d - f (B ₃); d - l ₁ (B ₄); d - t (B ₅).	$\begin{matrix} d^l \\ \\ d \end{matrix} (B_6); \begin{matrix} s \\ \\ d \end{matrix} (B_7); \begin{matrix} f \\ \\ l_1 \end{matrix} (B_8);$ $\begin{matrix} d \\ \\ l_1 \end{matrix} (B_9); \begin{matrix} r \\ \\ d \end{matrix} (B_{10}).$	l - f - d (B ₁₁) m - s - d ^l (B ₁₂)	$\begin{matrix} m & & si \\ & & \\ d & & m \\ & & \\ l_1 & & d \end{matrix} (B_{13}); \begin{matrix} m \\ \\ d \end{matrix} (B_{14}).$
A VI., VII., VIII. osztályokban ugyanazok, mint az V. osztályban!				

I.o. $\parallel (C_1)$; $\parallel (C_2)$; $\parallel (C_3)$.
 s l s m
 f m r r m d

II.o. $\parallel (C_1)$; $\parallel (C_2)$; $\parallel (C_3)$.
 s m f s d s s m f s d

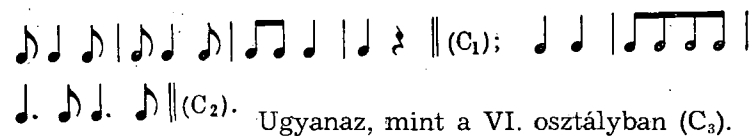
III.o. $\parallel (C_1)$; $\parallel (C_2)$; $\parallel (C_3)$.
 d¹ d¹ t l si l t l l f f m m

IV.o. $\parallel (C_1)$; $\parallel (C_2)$; $\parallel (C_3)$.
 l₁ t₁ d t₁ d r d l₁ l₁

V.o. $\parallel (C_1)$; $\parallel (C_2)$; $\parallel (C_3)$.
 s₁ s₁ s s s f m r d m r d s₁ s₁

VI.o. $\parallel (C_1)$; $\parallel (C_2)$; $\parallel (C_3)$.
 l m m fi s m m r d l₁ d t₁ l₁ l₁ l₁

VII. o. Ugyanaz, mint a VI. osztályban (C_{1-2-3}).

VIII.o. $\parallel (C_1)$; $\parallel (C_2)$. Ugyanaz, mint a VI. osztályban (C_3).

I— VIII. o. } »Általmennék én a Tiszán ladikon« kezdetű népdal (C_4). Egy-
 szer végigénekelve, a tempót hol gyorsítva, hol lassítva. (A V. Sz. miképpen reagál?)

D) A dallamemlékezet vizsgálata ismert dalokkal (motívumokkal).

1. Valamely ismert dal belső motívumát hangoztatjuk zongorán.
2. Valamely ismert dal kezdő motívumát hangoztatjuk zongorán, majd a következő motívumot más hangnembe transzponálva játszuk.
3. Két különböző ismert dalból vett motívumot hangoztatunk zongorán. Az *exponálás itt is mindig háromszor!* A V. Sz. ezt a kérdés-komplexumot *nem reprodukálja, csak közli a ráismerés mérvét.*

Pl.

III—VIII. osztály számára:

1. A »Magyar Himnusz« belső motívuma (»Balsors, akit régen tép« (D₁)).
2. A »Magyar Himnusz« kezdő motívuma C-dúrban (Isten, áldd meg a magyart«) és a »Magyar Himnusz« következő 2 üteme Cis-dúrban (»Jó kedvvel, bőséggel«) (D₂).
3. A »Magyar Himnusz« első két ütemének dallama összekapcsolva a »Szózat« befejező 5 ütemének dallamával. (»Isten, áldd meg a magyart« és »Áldjon, vagy verjen sors keze, Itt élned és meghalnod kell«) (D₃).
(Természetesen *csak a melódiát játszuk, a szöveget még csak nem is sejtetve!*)

1.-nél a helyes felelet; pl. »Himnusz«, a »Balsorstól«.

2.-nél a helyes felelet; pl. a »Himnusz eleje«, »tovább hibás«, »feljebb«, »hamis volt«).

3.-nál helyes válasz, pl. »A Himnusz kezdete« és a »Szózat befejezése«.

Az I—II. osztályosok számára csak egy dallamrészletet exponálunk, háromszor egymásután játszva zongorán.

E) A dallamfelfogás és a dallamemlékezet vizsgálata részben ismeretlen dallamokkal.

1. 2. A V. V. zongorán háromszor játszik »nehezebb« (E₁), majd a »könnyű« stílusból vett (E₂) dallamrészletet, a V. Sz. *háromszor reprodukálja (»lá«-val).*

3. Könnyű dallamrészlet 2 percig tartó exponálása (*nem hangoztatás!*) utáni, emlékezetből történő *háromszori éneklése* (»lá«-val, szolmizálva vagy betűnévvel) (E₃). Ezt a kérdést tehát *nem előjátzás, hanem 2 percig tartó hangjegyszemlélet alapján* (vizuál-memória) *kell a V. Sz.-nek énekelnie.*

4. A V. V. könnyebb dallamrészletet hangoztat *háromszor* s a V. Sz. a látott melódiát *háromszor* reprodukálja (E₄). (Az E₃-hoz hasonló társításokkal). Ezt a kérdést a V. V. zongorán, *háromszor* játssza s a V. Sz. egyidejűleg *ennek hangjegy (kóta)-képét szemléli.* (Hangzással támogatott vizuál-memória.) *Ennél tehát a V. Sz. a kótára nézve reprodukál.)* Az E₃ és E₄ *kérdést külön papírra kell átírni, hogy ez a V. Sz. elé elszigetelten kerüljön!*

Pl.

I. o.

(E₁): $\frac{3}{4}$ G A B C B A G F# E D || (E₂)

II.o. (E_1) ; $\frac{3}{4}$ d t₁ | d r | m r | d | r d |
 (E_2) .

III.o. (E_1) ; $\frac{3}{4}$ l₁ l₁ l₁ | m m | r m f | m d | (E_2) ;
 (E_3) ; d r m | r d r r | d d | (E_4) .

IV.o. (E_1) ; $\frac{3}{4}$ l₁ l₁ l₁ | m m | r m f | m d | (E_2) ;
 (E_3) ; l₁ t₁ d | t₁ l₁ t₁ t₁ | l₁ l₁ | (E_4) .

V.o. (E_1) ; l s i l f f s l f |
 (E_2) ;
 (E_3) ; l₁ l₁ | t₁ l₁ l₁ | l₁ l₁ d t₁ l₁ l₁ | (E_4) .

VI.o. (E_1) ; E₂ ugyanaz, mint az V. osztályban.
 (E_3) ; m d¹ | d¹ t | l s i l t | (E_4) .

VII.-os E₁₋₂₋₃₋₄ kérdések ugyanazok, mint a VI. osztályban.

VIII.o. (E_1) ; E₂ és E₃ ugyanaz, mint a VI. o.-ban.
 (E_4) .

F) *A zenei stílusbeli érzék és a zenei beleélési képesség vizsgálata.*

Ennél a különböző stílusú, gramofonon játszott zeneművek pszichés hatását vizsgáljuk.

1. *Klasszikus zene* (Pl. Mozart: Kis éji zene).

2. *Népzene*. (Pl. a »Háry«-ból: »Tizsán innen, Dunán túl«... Nagy Izabella és Palló Imre duettje).

3. *Operarészlet*. (Pl. »Othellóból« a vihar-jelenet).

4. *Tánczene*. (Pl. Részlet a »2 x 2 néha öt« című filmzenéből).

Ez a vizsgálat csoportosan történik.

A V. Sz.-ek (III—VIII. osztályos tanulók) tetszés vagy nemtetszésnyilvánításait papírra írják. (Előzőleg a név, iskola és osztály a papír felső részében feltüntetendő.)

Az I—II. osztályos tanulóknál, mivel gondolataik lejegyzésére még nem rendelkeznek megfelelő írástechnikával és fogalmazási készséggel, az F/vizsgálat mellőzendő!

A V. V. előre figyelmezteti a V. Sz.-eket, hogy hallani fognak gramofonlemezről lejátszott zeneműveket. Írják le ezekről a véleményüket. (Miért tetszik vagy miért nem tetszik? Ismerik-e a hallott zeneműveket? Általában mi a véleményük ezekről?) Nem szabad elárulni, hogy milyen stílusú zeneművek kerülnek a V. Sz.-ek elé! Egyetlen felvilágosító szó elegendő, hogy az egész F/vizsgálat értéktelenné váljék!

Az első lemez (1) lejátszását csak akkor követheti a második (2) és így tovább, ha véleményét már mindenki leírta.

A V. Sz.-eket el kell különíteni, nehogy egymás papírjáról »gondolkozzanak«. Kívánatos minél több ellenőrző-tanár jelenléte!

A vizsgálatokat tulajdonképpen egyetlen V. V.-nek kellene végezni. Ez azonban tömegvizsgálatnál — márpedig itt erről van szó — kivihetetlen. A gyors lebonyolítás érdekében egy-egy intézet valamennyi tanára résztvesz a munkában. (Az eddigi, konvencionális, felvételi vizsgákon is jelen szokott lenni az egész oktató kar egyszerre, ha nem is teljes aktivitással!) Kettes csoportokra tagozódva külön-külön, de egységes irányelvek szerint funkcionálnak. Nyolc párra van tehát szükség, az általános iskola nyolc osztályából kijelölt V. Sz.-ek muzikalitásának »lefényképezésére«. Minden egyes osztálynak megvan a maga — vizsgálatot lefolytató — »specialistája«. Egy, aki a kérdéseket exponálja, egy, aki a feleleteket jegyzi. (Ha nem lenne elegendő a zeneiskolák nevelői testülete, igénybe vehetők »külső« művészpédagógusok is, akik — miként Szeged és Győr példái szemléletesen igazolják — határtalan lelkesedéssel, ügyszeretettel és eredményes tárgyi készséggel működnek közre.) Ekként megosztva a munkát, egy óra leforgása alatt közel 30 növendék vizsgálata végezhető el.

Lássuk a technikai keresztülvitelezést.

Az általános iskolák énektanárai által kiválogatott tanulók, óránként 30-as csoportokban jelennek meg a vizsgálat színhelyén, tanári vezetéssel. Az első órában 8—9-ig két csoport indul. Egyik együttesen, hangszin és gramofon, — a másik egyénienkénti vizsgálaton vesz részt. 9—10-ig a csoportok helyet cserélnek. 10-től 14 óráig újabb csoportok következnek és váltják egymást. Így egy-egy V. Sz. összesen legfeljebb 2 óra alatt végezhet. 8 órától 14 óráig tehát 180 növendék vizsgálata bonyolítható le. Tervbe nem vett akadályok, előre nem kontemplálható gátlások esetén is, kb. 700 tanuló vizsgálata maximálisan nyolc nap alatt elvégezhető, napi 6 munka-

órát számolva. Tehát nem több idő alatt: objektíve, exakt-módon, realisan, bármikor pozitíve igazolhatóan, mint: szubjektíve, utólag nem hiteltérdemlően bizonyítható módon!

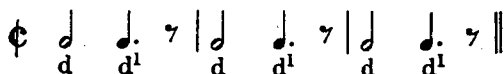
A vizsgálati kérdéseket, lapokat, értékelési táblázatokat, íveket, a szükségletnek megfelelő példányszámban, *idejében* kell sokszorosítani. A V. l. első oldalán lévő adatokat az általános iskolák tanárai előre is kitölthetik.

Az előkészítő munkák elvégzése után a tanulók egyenkint jelentkeznek az e célból külön megjelölt vizsgálati termekben, a V. V. és a feleleteket lejegyző (F. L.) tanár előtt. Utóbbi átveszi a V. l.-ot, a V. V. pedig röviden, de világosan megmagyarázza a V. Sz. teendőit. Elsősorban felszólítja a V. Sz.-t, hogy énekeljen egy tetszés szerint választott dalt. Az előadás közben már megkezdheti munkáját a F. L., aki a V. l. második oldalán lévő rovatokat tölti ki, a válaszok sorrendjében. Ebben az esetben az »A« alatti részt.

A V. V. felhívja a V. Sz. figyelmét arra, hogy »Játszani fogok neked valamit a zongorán, háromszor egymásután. Amit hallani fogsz, »lá«-val énekelj utána s ha tudod nevezd is meg« (betűnévvel, szolmizálva vagy szövegmélekkel). A V. Sz. úgy álljon, hogy a zongora billentyűzetét és mechanikáját ne lássa. A hangoztatás és a reprodukálás mindig *háromszor egymásután* történjék. *Sem kevesebbszer, sem többször!*

A V. V. egyenkint »adja fel« a B₁₋₁₄-kérdéseket. Ezeket egyik kézzel, zongorán hangoztatja, miközben másik kezének ujjain mutatja ugyanannak a kérdésnek háromszoros ismétlését (nehogy a V. Sz. eggyé olvasztva, töretlen egységű melódia-vonalnak fogja fel az egymásutáni ismétlést!) A tökéletes megértés érdekében tehát szükséges a következőképpen eljárni:

A V. V. egyik kezével játszik:

A V. V. másik kezével mutatja: hüvelyk-ujj, (másodszer), középső-ujj (először) mutató-ujj, (3-szor).

A V. Sz. »lá«-val reprodukál, ugyancsak háromszor egymásután. Ha az utánéneklés hibátlan, a F. L. a V. l. »B₁ R«-rovatába »+« (plusz) jelet ír. Amennyiben a megnevezés is helyes (»alsó és felső dó«, »alsó és felső c«, »Elindultam szép hazámbul« kezdete, vagy egyéb, találóan alkalmazott szövegtársítás) a »B₁ M« terére is »+« kerül. Helytelen reprodukciónál (pl. tiszta oktáv helyett nagy szeptim, esetleg alacsony oktáv, tiszta kvint, vagy bármilyen más hangzik el a V. Sz. ajkáról) szigorúan a V. Sz. által adott

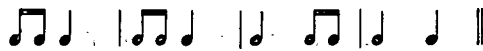
válasz jegyzendő fel. (Pl. d—d¹, d—t, d—s). Csakis nem reagálás (hallgatás) esetén írhatunk ebbe a rovatba »—«-t. Ha a megnevezéskor a V. Sz. hallgat, vagy kijelenti, hogy: »nem tudom«, »—« (minusz) jel írandó a »B₁ M« helyére. Egyébként a V. Sz.-től mondottak jegyzendőek fel, még képtelennek látszó esetben is! Sűrűn előfordul, hogy a V. Sz. így reprodukál, pl.

az oktáv hangközénél: d—t, d—d¹, d—d¹, vagy d—d¹, d—d¹, d—t. Itt a javító, illetőleg a rontó tendencia erejét állapíthatjuk meg! Pszichológiailag ez nagyon fontos! Tehát a valóságnak megfelelő, pontos lejegyzés a fő!

A szukcesszív és szimultán hangközvizsgálat hibátlan reprodukciónál »+«-jel teendő az »R«-térre, egyiknek helyes intonációjánál »alsó«, »felső«-jelzés szignálendő, nem reagálás esetén pedig »-«-jel irandó. Szukcesszív és szimultán hangzatoknál, mind a reprodukálás, mind a megnevezés esetében, az eddigiéknél követett eljárást alkalmazzuk a pluszok, illetve mínuszok használatával. Egy vagy két hangnak pozitív eltalálása esetén pedig »alsó«, »középső«, »felső«, »alsó + középső«, »alsó + felső«, »felső + középső« megjegyzés irandó. *Egyébként a V. Sz.-től mondottak rögzítendőek!*

A ritmuskérdéseket a V. V. részben kopogással (tapssal), részben zongorán játszva (melódia + ritmus) és énekelve (járáltatás) adja fel a V. Sz.-nek. Az utóbbit kivéve, itt is mindent *háromszor* exponálunk és ugyanannyiszor kérünk vissza. Helyes felelet »+«, nem reagálás »-«-al jelzendő a V. I. »C« rovataiban. *Az eltérések lejegyzendőek!* (Itt is előfordul, hogy háromszori reprodukálás háromféle ritmusvariánst eredményez!) Pl. a II. o. C₂ kopogott ritmus-sor helyett ilyen lenne a V. Sz. reagálása:

Exponálás:

Reprodukció pl.:

Vagy így:

Valamennyi lejegyzendő a megfelelő rovatba! Egyszerűsítés kedvéért előre beosztható a tér négy egyenlő részre. A helyesen reprodukált ritmusrendeket az üresen maradt ütemek mutatják, az eltéréseket pedig az ütemekbe történt bejegyzések. Pl.:

Ha a V. Sz. össze-vissza kopog, »értelmetlen« vagy »zavaros«-jegyzést írunk a C₁₋₂ rovatba. (A V. Sz.-el természetesen nem közöljük itt sem, miként *sehol egyebütt*, válaszának eredményes vagy hibás voltát. *Nem dicséret, nem korholás, nem javítás, nem tanítás, nem segítség itt a cél, hanem a V. Sz. globális készségének pontos lerögzítése!*)

A C₃-nál zongorán játszott melódiát és ritmust együttesen exponál a V. V., melyből csak a ritmust kell a V. Sz.-nek kopognia (tapsolnia). Si-

ker »+«; sikertelenség »—« jellel honorálandó. *Egyéb eltérés pontosan feljegyzendő!*

A C₁-nél egy menetelő tempójú népdalt vagy indulót intonál a V. V. »Amit énekelek, járkálj rá, mint a katonák szokták tenni« — avizióval könnyen megérti a V. Sz. a tennivalót. Példánk esetében imígyen járunk el:

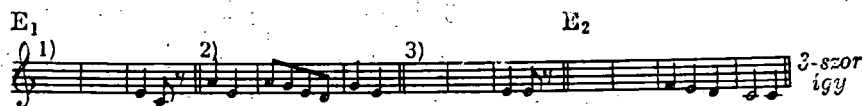
M. M. = 88. »Altal mennek én a Tiszán ladikon, ladikon, de ladikon.«
 „ = 126. »Ott lakik a, ott lakik a galambom, ott lakik a galambom.«
 „ = 126. »Ott lakik a városban, a harmadik utcában.«
 „ = 88. »Piros róza, kék nefelejts, ibolya
 „ = 126. »virít az udvarában«.

A C₁-rovatba — az előzőkhöz hasonlóan — hibátlan megoldás »+«, teljes negatívitás esetén »—« bejegyzést igényel. Egyébként itt a következő variánsok lehetségesek (ezek így is tüntetendők fel a V. l.-on)

alaptempó	+,	lassítás	—,	gyorsítás	—;
„	+	„	+	„	—;
„	+	„	—,	„	+.

A »Dallamemlékezet ismert dallamokkal« sorra következő vizsgálati kérdésnél a V. V. által zongorán háromszor játszottakat a V. Sz. *nem reprodukálja*, csak véleményét nyilvánítja a hallottak felett. Ha a D₁-nél így reagál: »Himnusz« (vagy »Isten áldd meg a magyart«) a »Balsors«-tól, »+«-jel irándó a D₁-rovatba. *Ettől való eltérés, illetve a V. Sz. minden egyéb megjegyzése bejegyzendő.* (Pl. »Szörös talpú kis macska« vagy »Ki s ki nepei vagytok«. (Analogikus motívumösszetévesztések!) »Nem tudom«, vagy ehhez hasonló negatívum mínuszal (»—«) rögzítendő. D₂-nél a dalra való ráismerés és a hibás folytatás ténye a pozitívum (»+«), »nem tudom«, »nem ismerem« a mínuszé (»—«). A V. Sz. *egyéb nyilatkozata* (pl. »Himnusz; így ismerem«, »Így volt jó« stb.) *leírandó.* Ugyanígy a D₃ esetében is! Az E₁₋₂-nél (»Dallamemlékezet részben ismeretlen motívumokkal«) a V. V. zongorán, egymásután háromszor játszik előbb egy nehezebb (E₁), majd egy könnyebb (E₂) dalrészlet. A V. Sz. ezeket ugyancsak háromszor (»lá-
 val) reprodukálja. Hibátlan válasz esetén »+« jelet írunk az E₁-rovatba; mínuszt (»—«) csak akkor; ha a V. Sz. nem reagál vagy kijelenti, hogy »ezt nem tudom«. *Az eltérés — a V. Sz. bármit és bármennyit is adjon vissza — pontosan lejegyzendő!*

Pl. a IV. osztály E₁₋₂ vizsgálati kérdésére ekként reagálna:

(Az üresen maradt ütemek itt is ugyanazt jelentik, mint a ritmusnál!)

A V. Sz. által énekelt hangokat csak akkor nem kell lejegyezni, ha reprodukciója »összevisszaság«. Ebben az esetben »értelmetlen«, illetőleg »závaros« megjegyzés kerül a megfelelő rovatba.

Az E₃₋₄ exponálása előtt a V. V. megkérdezi a V. Sz.-et, hogy énekelt-e már hangjegyekről, tanult-e szölmézni? Ha pozitív a válasz, a V. V., a külön papírra lemásolt (E₃) vizsgálati kérdéseket átadja a V. Sz.-nek s fi-

gyelmezteti, hogy azt gondosan nézze át, mert amit lát, emlékezetből el kell énekelnie. A V. Sz. 2 percig nézheti a kezében tartott dallamrészt. A 2 perc elteltével a V. V. elveszi a V. Sz.-tól a kottalapot és a bevésés mérvét, a V. Sz. által felidézettek alapján (a V. Sz. háromszor egymásután énekel!) állapítja meg. Hibátlan megjelenítést »+« jellel rögzít a F. L., nem reagálás esetén pedig »—« jelet ír a megfelelő rovatba. Az E₁-nél a V. V. zongorán játssza a kérdéses dallamrészt, ugyancsak háromszor egymásután. A V. Sz., a V. V. háta mögött figyelve az exponálást vizuálisan is, követi a dallam hangjegyképét, majd a kótát tovább szemlélve, reprodukál, háromszor. *Bármilyen csekély eltérés is leírandó*, a ritmusnál és az E₁₋₂-nél közöltekhöz hasonlóan.

Az E₃₋₄, nehéz kérdések! Kevés jó felelet várható! Kierőszakolni nem lehet azzal, — mint egyes helyeken előfordult — hogy a V. Sz.-t tanították rá, *teljesen félreértve e módszer tendenciáját!* Értsük meg jól: Nem a jobb eredmény kierőszakolásáról, általában nem kritikáról van szó! Azt kutatjuk, hogy a V. Sz. *mit ad magából, mi él benne, minden ráhatás nélkül!* Ismétlem: a V. Sz.-nek elejétől végig nem szabad tudnia, hogy jól vagy rosszul szerepelt-e! Végső »diagnózist« csakis a részleteredmények összeadásával produkálhatunk. Még a V. V., és a F. L. sem vonhatnak le végső megállapításokat. Csak »klinikailag« mondhatnak véleményt, csak »makroszkopice«. A »diagnózis« exakt-módon, »mikroszkopice« való felállítás, a megejtett vizsgálatok »leleteinek« összértékelésével, a *kiértékelés feladata.*

Az egyéni vizsgálatokkal párhuzamosan kell a csoportos vizsgálatokat lefolytatni. Itt kerül sor a *hangszín* (»Értékelési táblázat« B₁₅ Lásd 339. oldalon), és az *érzelmi* (»zenei beleélési képesség«) terület (»Értékelési ív F. Lásd 341. oldalon) felderítésére.

Harminc tanuló t kényelmesen befogadó teremben úgy helyezzük el a V. Sz.-eket, hogy jól elkülönítve, ne zavarhássák egymást. Így biztosíthatjuk a V. Sz.-ek önálló véleményalkotásait is.

A *hangszín-vizsgálaton* négy kartárs közreműködése szükséges. (Ez a kísérlet azonban csak néhány percet vesz igénybe!) Ezek »elrejtve«, »álcázva« (falitábla vagy spanyol-fal mögött, esetleg a szomszédos teremben, melynek ajtaja a vizsgálati helyiségbe nyílik) *háromszor egymásután, de pontosan egyszerre* szólaltanak meg egy hangot, négy hangszerezen. (Pl. az egyvonalas »á«-t zongorán, hegedűn, furulyán, hangvillán.) A V. Sz.-ek, a magukkal hozott s nevüket, osztályukat feltüntető papíron írják le, hogy milyen hangot s milyen hangszereken hallottak, »B₁₅«-jelzéssel bevezetve. (Előkészítő figyelmeztetés: »Hallani fogtok háromszor egymásután valamilyen hangot; írjátok le, milyen hangszereken szólt? Mindenki csak a saját megállapításait közölheti!«)

Ha valamennyi V. Sz. írásban nyilatkozott, következik az *érzelmi* (F) vizsgálat. Ehhez egy gramofón-kezelőre van szükség, aki előre megállapított sorrendben, egyenkint forgatja a lemezeket. A hallott zeneművekről a V. Sz.-ek véleményüket ugyancsak írásban nyilvánítják. Figyelmeztetés: »Hallani fogtok lemezekről zeneműveket, egyenkint. Nyilatkozatok: tetszik-e vagy nem; miért tetszik és miért nem? Miért szép vagy miért nem szép? Általában mi a véleményetek a hallott zeneművekről? Írjátok

le!» »Természetesen *nem szabad* még csak sejtetni sem, hogy milyen stílusú zenemű kerül sorra s abból mit igyekezzenek kihallani a V. Sz.-ek.)

A V. Sz.-ek először F. 1.-es számmal, majd 2., 3., 4.-el jelzik a játszott lemezeket s ezeken belül írják le véleményeiket. (Az I. és II. osztályosok nem vesznek részt ezen a vizsgálaton; az írás is nehezen megy nekik, nemhogy ép fogalmazást kívánhatnának tőlük!) A második lemez forgatására csak akkor kerülhet sor, ha az elsőről már mindenki leírta mondani-valóit. És így tovább. (Nem szabad siettetni a V. Sz.-t!)

A V. Sz. kérdéseket nem tehet fel, társaival nem beszélgethet, más dolgozatából nem »gondolkozhat«. (A kísérő tanárok itt a szigorú *ellenőrző* szerepét is töltsék be! A V. Sz.-ek között mozogjanak, de írásaikról semmiféle nyilatkozatot nem tehetnek.)

A hangszín- és az érzelem-vizsgálat kb. egy óráig tart. A vizsgálat befejeztével a kéziratokat összeszedjük és a kiértékelőhöz juttatjuk.

A KIÉRTÉKELÉS

Miközben az egyenkénti és csoportos vizsgálatok folynak, a kiértékelő (K. É.) már megkezdheti munkáját. A V. V.-ök óránként küldhetik a már kész V. l.-okat, melyeket a K. É., egy segítővel feldolgoz, egyénenként állapítja meg a végső eredményt, pontszámban és százalékosan mutatva ki a muzikalitást.

A K. É. nagy figyelmet és felelősséget igénylő munkáját megkönnyítik a F. L.-ök egységes és pontos lejegyzései, valamint az e célból készült táblázatok.

Ahogy az egész vizsgálati módszerem vezérfonala a realitás, a valóság szemlélet, úgy a kiértékelésnél is a valóság-ábrázolása jut maradéktalanul kifejezésre. Összehasonlítást téve az elektrokardiographiai vizsgálattal: Ott a felvételt-készítő a szív, — itt a F. L. a lélek globális funkcióját »fényképezi« le. Mindkettő arra törekszik, hogy pontosan működjen a gépezet, technikailag jó felvétel biztosíttassék. Ugyanez vonatkozik az »előhívás« műveletére is. Ott is, itt is a »másolat«, a valóságot ábrázoló »pozitív«, az elektrokardiographus-orvos és a K. É. psychologus-zene-pedagógus elé kerül. Ebből állapítja meg mind a kettő, a legcsekélyebb befolyástól is mentesen, »retusálás« nélkül a valóságos állapotnak megfelelő »tényeket«, a reális »diagnózist«.

A K. É. a »Vizsgálati-kérdések«-ívének használatával, a V. l.-on feljegyzetteket, a táblázatokban közölt pontszámok alkalmazásával, a segítő-társ útján, az Értékelési-ív (É. I.) megfelelő rovatába vezeti be. (Lásd 341. oldalon). (A »segítő« tiszte, a K. É. által diktált pontszámok rögzítése az É. I.-re. Így a munka üteme élénkebb lesz. Ezt a munkát egyedül végezni nemcsak nagy megterhelést jelentene, hanem az időt is feleslegesen fogyasztaná.)

Ha a F. L., a fentebb közöltek betartásával végezte munkáját, ezeket összevetve a táblázatok utasításaival, a pontozások tekintetében nem lehetnek a K. É.-nek kétségei.

Az É. I.-en minden vizsgálati kérdésnek megfelelő-számú rovat van. A B₁₋₁₄ sorozat egyes rovatai két részre tagozódnak. Egyikükben az után-

éneklés (R = reprodukálás), másikukban a megnevezés (M) bírálatának pontszámokban kifejezett mérvét tüntetjük fel.

Sűrűn előfordul, hogy a V. Sz. háromszori utánaéneklése között eltérés van. Kb. ilyen variánsok lehetségesek: (pl. a tiszta oktáv hangköz szukcesszív reprodukálásánál III—VIII. osztály):

1. d — d [↑]	2. d — t	3. d — d [↑]	4. d — d [↓]	5. d — s	6. d — d [↑]
d — d [↓]	d — t [↑]	d — d [↓]	d — d [↑]	d — d [↑]	d — d [↑]
d — t [↓]	d — t [↓]	d — d [↑]	d — d [↑]	d — d [↑]	d — s

Az 1., 2., 3., 4. variánsoknál csak az egyik hangot értékelhetjük pozitívnak, míg az 5. és 6.-nál mind a kettőt. Előbbi esetében tehát 2 pont érték, utóbbinál 3 p. é. kerül a B₆-R. rovatába. (Lásd: az »Értékelési táblázatokban« feltüntetett pontszámokat, a továbbiakban is 339., 340. oldal.) A megjegyzés rovatba vezetendő a »romló«, illetve a »javító«-tendencia ténye.

A V. Sz. a hangköz-reprodukálásoknál néha 3—4 hangot, a hangzato-kénál pedig 4—5—6 hangot szólaltat meg. Ezeket a ténylegesen exponált hangok visszaadásának kvantitása és kvalitása szerint értékeljük. Pl. a V. Sz. »c—g« helyett »c—e—g—c²«-t intonál; értékelése a kettő pozitív-nak megfelelő 3 pont érték. Vagy: »c—e—gisz« szimultán akkordnál »c—ész—g«-t énekel, tehát helyesen csak az alapot reprodukálja; értéke 7 pont.

A ritmus- és a dallamemlékezet vizsgálatoknál is előfordulhatnak a hangközöknél felvázolt variáns-kombinációk. Értékelési eljárásunk itt is ugyanaz, mint amazoknál.

A *hangszín-vizsgálatnál* (B₁₅) a feleletek között gyakran szerepelnek rokontermészetű hangszerek megnevezései. (Analogikus hangszín-összetévesztések.) Pl. furulya helyett fuvolát vagy klarinétot, zongora helyett cimbalom-hangot ír a V. Sz. Ezeket a feleleteket *félértékűeknek* minősítjük (1 ponttal). Figyelembe kell vennünk itt a tájegységet, jellegzetes tájszólásaival, kifejezés-módjával is. Győrben pl. többen így írtak: »hegedű és muzsika«. Utóbbi alatt, Győr-környékén, főképpen harmonikát értenek. De ilyen instrumentumok hangjait is hallani vélték: »zombora«, »cimbora«. Sokszor teljes negatívumok is előfordulnak a feleleteknél (pl. trombita) — téves hangszín felismerés. — Nem pontozható. Egyébként a pozitív választ a táblázat szerinti pontozással értékeljük, melyeket az É. I. B₁₅-rovatába jegyzünk.

A *zenei stílusbeli érzék és a zenei beleélési képesség-vizsgálatnál* (F), a V. Sz.-ek írásban adott véleményeit bíráljuk el.

(Lásd: Gera Jolán képzelt személy idevonatkozó írásbeli dolgozatát.)

Képzelt személy!

Gera Jolán

Rókusi áll. ált. isk. VII. o. t.

»Zongora, hegedű, fuvola, trombita.

1. »Nekem tetszett, mert valamit ábrázol. Először szép lágyan szól, később kezd erősödni és végül dühöng. Gondolom, a természetnek valamilyen játékát mutatja be. Komoly zene. Zene-kari-mű.«

2. »Nekem tetszett ez a magyar népdal. Egy alföldi képet mutat be. Egy falusi lánynak kellett volna énekelni, nem pedig ilyen kiképzett nőnek! A zenéből a fuvola csengő hangja és a nagybögő jól kihallatszott.«
3. »Ez volt igazán érdekes: Egy szép opera. Igazán ügyes karmesternek kellett lenni, aki vezényelte. (Annak inkább, aki összeállította.) Egy hatalmas viharhoz hasonlított. Az érzések törtek elő az emberből. Valósággal tombolt. Nagyon meg lehetett érteni. (Legalább én úgy, ahogy megértettem.) Az emberi lélek a zenében majdnem mindig bele van foglalva.«
4. »Tetszett. Nagyszerű tánczene. Ismerem. A rádióban sokat hallottam. Táncoltam is rá. Az igaz, még nem hozzámm való, amit írok, de azért leírom. Hát kéremszépen, ez egy »szerelem« sláger. De azért szép. A slágerekben ritka, amelyiknek van alapja. Ennek legalább van.«

Ertékelés: B₁₅ = 5 p. é.

F = Analógiás pozitív.

A V. Sz.-ek feleleteit kvalitatív értékeléssel, pozitív és negatív osztályba soroljuk. Ezekben belül két típust különböztetünk meg:

Az *érzelmi* (emócionális) és a *hasonlósági* (analógiás) típust.

A feleletek legnagyobb részében az érzelmi momentumok dominálnak. Érzésvilágunkat a hanghatások bensőleg érintik; a hang tehát nem lehet közömbös az egyénre. A reagálás a hang színétől, dinamikájától és ritmusától is függ. E szerint a V. Sz.-ek dolgozataiban olvashatunk »jól eső«, »bántó«, »felvidítő hatású«, »megnyugtató«, »bánatot, szomorúságot kifejező«, »jókedvre ébresztő«, »komolyságra intő« hangokról. De vannak »kellemes«, »kellemetlen«, »durva«, »sivalkodó«, »nyájas« (emberi hangszínezetek), »síró«, »epedő«, »lágú«, »derült«, »komoly«, »ünnepélyes«, »fenséges« stb. (hangszerszínek) hangulatot kiváltó hangok.

Igen magas hangok meghallgatása kellemetlen érzéseket válthat ki. A görög nyelvben a magas hangot »éles«-nek, a mély hangot »nehéz«-nek mondják, a héber és a szanszkrit nyelvben a magas hang jelölésére a »hangos« jelző szolgál. Megtaláljuk ezeket a V. Sz.-ek írásaiban is; mellettük sűrűn szerepelnek a »vékony«, »vastag«-jelzők is, melyeket többen a dinamikára alkalmazottan értenek.

Ugyanazon hanghatás különböző egyéneknél más-más érzéseket vált ki. Ennek az az oka, hogy az egyik szemlélő lelki diszpozíciója nem úgy válaszol a hanghatásra, mint a másik egyéné.

Pl. (Idézetek a V. Sz.-ek dolgozataiból):

- »Az ének igen tetszett, mert erős volt.«
- »Az ének nem tetszett, mert erős volt.«
- »Azért tetszett, mert a szövege idegen volt.«
- »Azért nem tetszett, mert nem magyarul énekeltek.«
- »Azért tetszett, mert gyors volt.«
- »Nem tetszett, mert gyors volt.«

A hanghatásokat lényegesen módosíthatja a ráismerés gyönyörűsége. Pl. »Ez a Hány Jánosból volt. Kodály dalműve. Örülök, ha hallom, még jobban, ha láthatom is. Játszottam is benne.« A ráismerés gyönyörűsége,

kellemes volta mellett, a ráismerés kellemetlen érzése is fennállhat, amikor, ti: a hanghatásokkal kellemetlen képzetek idéződnek fel. Pl. »Tetszett, mert operából való volt, s én az operát szeretem. Míg hallottam, félelem fogott el, s a hideg futott végig a hátamon: Nagyon ijesztő és félelmetes, de értékes zene volt.«

Ahogy a hanghatások módosítják, meghatározzák érzésvilágunkat, ugyanúgy érzésvilágunk is nagy hatással van egész személyiségünkre. Ennek a kettőnek összefüggéséből keletkeznek az ilyen kifejezések: »szívből jövő«, »szívre ható« a zene. Pl. »Azért tetszett, mert szívből jövő volt.« Ez a felelet a kellemes hanghatás jóleső érzését tükrözi.

Az *emócionális* típusra jellemzőek a V. Sz.-ek következő pozitív feleletei:

Pl. »Tetszett, mert felvidítő.«

»Tetszett, mert friss, eleven, hangos volt.«

»Tetszett, mert pattogó ritmusú volt.«

»Tetszett, mert szép induló, eleven volt benne minden.«

»Tetszett, mert régi dal és nyájas volt.«

»Tetszett, mert könnyű, lenge zene.«

Az analógiás példákban az emócionális megnyilatkozás mellett az értelmi munka lép előtérbe. Az értelmes, tudatos, viszonyismereteket tartalmazó összehasonlítás a feleletek alapja.

Az *analógiás* típushoz tartozók a V. Sz.-ek következő pozitív feleletei: Pl.

»Tetszett, mert az ének gyönyörű volt, remegett, mint a tündöklő délibáb. A vastag nem volt szép, mert nagyon durva volt, mint a szaharai bölények hangja.«

»Tetszett, mert népdal. A kanász életét mondja el és nem az urakét.«

»Tetszett, mert igen szép, izgató, idegfeszítő drámához illő zene. Hogy a színészek egymás hangjába beleénekelnek, még fokozza az izgalmat.«

»Tetszett, mert a zene erejét éreztem benne. Az indulatot, az ember lelkivilágának legkifejezőbb eszközét.«

»Tetszett, mert a népdal a néptől ered és annak érzéseit fejezi ki.«

A negatív feleleteket két szempont szerint csoportosíthatjuk:

1. *dinamikus és emócionális*, 2. *analógiás* hatás szerint.

Pl. 1. »Nem tetszett, mert igen sikoltozva énekelt a nő, a bácsi igen dörögött, a hangszer pedig igen nyávogott.«

2. »Nem tetszett, mert háborús volt és szerintem az ének se volt szép, mert olyan fölháborodottan énekeltek.«

»Nem tetszett. Nem szórakoztat. Inkább azoknak való, akik jobban értenek a zenéhez. A gyors zene és ének nem szép benne.«

A feleletek alapján a kvalitatív értékeléssel kimutatott »típus« (»emócionális pozitív«, »analógiás pozitív«, »dinamikus és emócionális negatív«, »analógiás negatív«) a É. I. »F«-rovatába vezetendő. (Ennek a vizsgálatnak eredménye pontszámokkal nem mérhető!)

A É. I. azonos rovataiba bejegyzett pontértékeket először a »Pontozások« címen feltüntetett helyen hozzuk össze, úgy, hogy minden részegységnek külön-külön érzékelhető legyen az eredménye. Ezeknek összeadásával azután megkapjuk a végső pontértéket, melyet átszámítva, a muzikalitás fokának *százalékos* kimutatását állítjuk elő.

A vizsgálati kérdésekre adott feleletek számszerű értékelése tehát az »Értékelési-táblázatok« szerint történik. Ennek eredményét az »Értékelési-ívre« jegyezzük. Összegezés útján megkapjuk a végső pontértéket, illetve a végső eredményt, százalékosan is!

A vizsgálati kérdésekre adott *teljesen hibátlan* feleletek összegezését (a maximális pontértéket) osztályok szerint az alábbi táblázat mutatja:

I—II. osztály.

B_{1-3}	B_{5-8}	B_{11-12}		
$3 \times 3 + 3 \times 7 + 2 \times 4$	pontérték =			38 p. é.
C_{1-2}	C_3	C_4		
$2 \times 4 + 1 \times 7 + 1 \times 3$	„ =			18 p. é.
D_1				
1×10	„ =			10 p. é.
E_1	E_2			
$1 \times 16 + 1 \times 10 =$	„ =			26 p. é.
<u>Összesen:</u>				<u>92 p. é.</u>

III—IV. osztály.

B_{1-5}	B_{6-10}	B_{11}	B_{13}	B_{15}	
$5 \times 3 + 5 \times 6 + 1 \times 4 + 1 \times 12 + 1 \times 8$	pontérték =				69 p. é.
C_{1-2}	C_3	C_4			
$2 \times 4 + 1 \times 6 + 1 \times 3$	„ =				17 p. é.
D_1	D_2	D_3			
$1 \times 8 + 1 \times 6 + 1 \times 7$	„ =				21 p. é.
E_1	E_2				
$1 \times 16 + 1 \times 10$	„ =				26 p. é.
<u>Összesen:</u>					<u>133 p. é.</u>

V—VIII. osztály

B_{1-4}	B_5	B_{6-10}	B_{11-12}	B_{13-14}	B_{15}	
$4 \times 3 + 1 \times 5 + 5 \times 6 + 2 \times 4 + 2 \times 12 + 1 \times 8$	pontérték =					87 p. é.
C_{1-2}	C_3	C_4				
$2 \times 4 + 1 \times 6 + 1 \times 3$	„ =					17 p. é.
D_1	D_2	D_3				
$1 \times 8 + 1 \times 6 + 1 \times 7$	„ =					21 p. é.
E_1	E_2					
$1 \times 16 + 1 \times 8$	„ =					24 p. é.
<u>Összesen:</u>						<u>149 p. é.</u>

A hangok megnevezése (szolmizálva, betűnévvel, szövegemlékkel társítva) mind a nyolc osztályban, az I. és II. osztályban a hangszín (B_{15}), a III—VIII. osztályokban a vizuál-memória (E_3) és a hangzással támogatott vizuál-memória (E_4) pontszámai, az egyes osztályoknál megállapított maximális pontértékbe *nincsenek belekalkulálva. Ezek hiánya az összeredményt nem ronthatja, csak emelheti.* Így állhatnak elő »túteljesítmények« is. (L. Gera Jolán képzelt személy eredményét az É. I.-ven!)

Ha valamilyen tulajdonság vizsgálatát nagyszámú személyen végezzük (pl. testmagasság, mellbőség, vérnyomás, zenei képesség stb.), akkor a nyert adatok áttekinthető csoportosítása után mindig azt tapasztaljuk, hogy az egyes értékek előfordulása nem egyforma. Testmagasság-mérésnél pl. lehetséges, hogy a 164 cm. fordul elő leggyakrabban. A 163 cm és 165 cm-ből kevesebb van, 162 cm és 166 cm-ből még kevesebb. Minél jobban távolodunk a 164 cm-es, leggyakoribbnak talált értéktől, föl- vagy lefelé, annál kevesebb egyedeket találunk. Azt is észrevesszük, hogy a leg-sűrűbben előforduló 164 cm magasság (nevezhetjük ezt közepes-, vagy átlagos értéknek is) alatt és fölött, ugyanolyan eltérés esetén (pl. 168 és 170 cm) a magasabb és alacsonyabb értékből ugyanannyi fordul elő. Ez az alapja a statisztikai valószínűségnek is. Ne tévesszük azonban szem elől, hogy a »nagy számok törvénye« nem alkalmazható pl. 20—30 személy vizsgálatánál! Szokták az értékeket grafikusán is ábrázolni és ekkor többé-kevésbé szimmetrikus görbét kapunk, melynek közepe felfelé domborodik, végei pedig asszimmetrikusan közelednek az X tengelyhez. Ez az ún. Gauss-féle gyakorisági görbe. A magasságmérési példára hivatkozva, mérés nélkül is könnyű elképzelni, hogy a görbe »domborulata« népfajták szerint változni fog. Úgy nevezzük ezt aényt, hogy a különböző népfajta egyedeinek »átlagos magassága« nagyobb vagy kisebb.

Ugyanígy egyes népfajták, esetleg egyes vidékek (vármegyék, városok) muzikalitása is változó. A muzikalitás mértékének számszerű kifejezése sokkal bonyolultabb, mint a hosszúság vagy súlymérése. Ide pszichológiai mérőegységeket kell választani összehasonlítási alapul. Eljárásom éppen ezt a mérést kívánja realizálni. Célunk azoknak az egyedeknek kiválogatása, akiknek pontértéke az átlagosnál nagyobb, vagyis a hivatkozott Gauss-féle gyakorisági görbe szimmetriavonalától jobbra eső »lejtőt« alkotják, vagy közvetlenül a szimmetriavonal magasságában vannak, balra. Az »átlagos értéket« kell tehát vonatkoztatási alapnak választani és kifejezésre juttatni, hogy mennyivel tér el valamely V. Sz. pontértéke ettől fölfelé vagy lefelé. Szinte kínálkozik az átlagos érték százalékban való kifejezése. A $\%$ -os kifejezés mellőzésével, csupán a pontérték közlése sok tévedést okozna. Pl. ha azt tudom, hogy X tanuló pontértéke 120, Y tanuló pedig 100, akkor önkéntelenül a nagyobb számnak tulajdonítom az előnyt, egyéb körülmények ismeretének hiányában. Ha pl. X tanuló IV-ik osztályos, Y pedig II-ik osztályos, akkor a 100-as eredmény sokkal jobb a 120-asnál. A II. osztályban ugyanis minden kérdés helyes megválaszolása 92 pontértéket ad, ezt alapul véve, a 100 pontérték 109%-os teljesítmény. Hasonlóképpen okoskodva, 133-as alapra, a 120 pontérték 90%-os eredmény. Tehát a $\%$ -os kifejezés a kérdésanyag mennyiségétől, vagyis a V. Sz. korától függetlenné vált, jelentése egészen általános és így az egyszerre vizsgált különböző korú tanulókból könnyű kiválasztani pl. 20, vagy 50 »legjobbat«, ami egyébként megoldhatatlan volna.

Összehasonlítási alapul tehát a vizsgálatnál »közepesnek« adódó érték szolgál. Azt jelenti ez, hogy minden vizsgálat kiértékelése közben el kell készíteni a nyert adatok szerint a gyakorisági görbét (mert a muzikalitás átlaga városok szerint változik, sokféle körülmény miatt) és ennek figyelembevételével elkészíteni a $\%$ -os átértékelést. Könnyű belátni, hogy ez rendkívül megnehezíti a munkát és ha nincs kéznél ilyen szaktudással

és gyakorlattal rendelkező egyén, akkor az egyébként legmondosabban lefolytatott vizsgálat is értéktelenné válik, a helytelen, végső értékelés miatt. Minthogy ez idő szerint kevés ilyen szakemberünk van, bizonyos könnyítéseket kívánok bevezetni és az eljárást lehetőleg mechanikussá tenni; hogy különleges szakértelem nélkül is végezhető legyen.

Eddigi vizsgálataink azt mutatják, hogy a gyakorisági görbe »csúcserőrtéke« nagy megközelítéssel, előre megadható:

I—II. osztályban	92 pontérték
III—IV. osztályban	133 pontérték
V—VIII. osztályban	149 pontérték

Nevezhetjük ezeket »eszményi átlagnak« is. Ezek a számok úgy adódnak, hogy a »megnevezés« nélküli lehetséges legjobb értékeket vesszük. Természetesen, az egészen kiváló V. Sz. is elhibázhat egy-két választ, de az így előálló hiány a »megnevezésekkel« pótlódik. Pl. A szegedi vizsgálat »eszményi normája«, az akkor használt pontozással (melytől a mostani különbözik, I—II. osztályban 50 volt, a gyakorisági görbe szerint pedig 54-nek adódott. Ha kiszámítjuk az egyes eredményeket 50. és 54 alapösszeg százalékában, az eltérés kevés lesz. Pl.

Pontérték	Alapösszeg	
	50	54
60	120%	111%
40	80%	74%
35	70%	65%

Az mindenestre kétségtelen, hogy a számítási alap a V. Sz.-ek eredményének »rangsorán« nem változtat, az értékelés elkészítését pedig rendkívül megkönnyíti.

A százalékolás meggyorsítása céljából közlöm az egyes korcsoportokra (I—II., III—IV., V—VIII. osztály) kiszámított értékeket. Belőlük készen kiolvasható az eredmény. Ha a pontérték több, mint a 100%-os, akkor a különbség %-át hozzáadjuk a 100%-hoz. (Pl. I—II. o.-ban. 116 pontérték 92 pont = 100%, a maradék 24 pont pedig 26%, tehát összesen 126%).

I—II. osztály:	12 = 13%	24 = 26%	36 = 38%
1 = 1%	13 = 14%	25 = 27%	37 = 39%
2 = 2%	14 = 15%	26 = 28%	38 = 40%
3 = 3%	15 = 16%	27 = 29%	39 = 42%
4 = 4%	16 = 17%	28 = 30%	40 = 43%
5 = 5%	17 = 18%	29 = 32%	41 = 45%
6 = 7%	18 = 20%	30 = 33%	42 = 46%
7 = 8%	19 = 21%	31 = 34%	43 = 47%
8 = 9%	20 = 22%	32 = 35%	44 = 48%
9 = 10%	21 = 23%	33 = 36%	45 = 49%
10 = 11%	22 = 24%	34 = 37%	46 = 50%
11 = 12%	23 = 25%	35 = 38%	47 = 51%

48 = 52 ⁰ / ₀	3 = 2 ⁰ / ₀	53 = 40 ⁰ / ₀	103 = 77 ⁰ / ₀
49 = 53 ⁰ / ₀	4 = 3 ⁰ / ₀	54 = 41 ⁰ / ₀	104 = 78 ⁰ / ₀
50 = 54 ⁰ / ₀	5 = 4 ⁰ / ₀	55 = 41 ⁰ / ₀	105 = 79 ⁰ / ₀
51 = 55 ⁰ / ₀	6 = 5 ⁰ / ₀	56 = 42 ⁰ / ₀	106 = 80 ⁰ / ₀
52 = 57 ⁰ / ₀	7 = 5 ⁰ / ₀	57 = 43 ⁰ / ₀	107 = 80 ⁰ / ₀
53 = 58 ⁰ / ₀	8 = 6 ⁰ / ₀	58 = 44 ⁰ / ₀	108 = 81 ⁰ / ₀
54 = 59 ⁰ / ₀	9 = 7 ⁰ / ₀	59 = 44 ⁰ / ₀	109 = 82 ⁰ / ₀
55 = 60 ⁰ / ₀	10 = 8 ⁰ / ₀	60 = 45 ⁰ / ₀	110 = 83 ⁰ / ₀
56 = 61 ⁰ / ₀	11 = 8 ⁰ / ₀	61 = 46 ⁰ / ₀	111 = 83 ⁰ / ₀
57 = 62 ⁰ / ₀	12 = 9 ⁰ / ₀	62 = 47 ⁰ / ₀	112 = 84 ⁰ / ₀
58 = 63 ⁰ / ₀	13 = 10 ⁰ / ₀	63 = 47 ⁰ / ₀	113 = 85 ⁰ / ₀
59 = 64 ⁰ / ₀	14 = 11 ⁰ / ₀	64 = 48 ⁰ / ₀	114 = 86 ⁰ / ₀
60 = 65 ⁰ / ₀	15 = 12 ⁰ / ₀	65 = 49 ⁰ / ₀	115 = 87 ⁰ / ₀
61 = 66 ⁰ / ₀	16 = 12 ⁰ / ₀	66 = 50 ⁰ / ₀	116 = 87 ⁰ / ₀
62 = 67 ⁰ / ₀	17 = 13 ⁰ / ₀	67 = 50 ⁰ / ₀	117 = 88 ⁰ / ₀
63 = 68 ⁰ / ₀	18 = 14 ⁰ / ₀	68 = 51 ⁰ / ₀	118 = 89 ⁰ / ₀
64 = 70 ⁰ / ₀	19 = 15 ⁰ / ₀	69 = 52 ⁰ / ₀	119 = 89 ⁰ / ₀
65 = 71 ⁰ / ₀	20 = 16 ⁰ / ₀	70 = 53 ⁰ / ₀	120 = 90 ⁰ / ₀
66 = 72 ⁰ / ₀	21 = 16 ⁰ / ₀	71 = 53 ⁰ / ₀	121 = 91 ⁰ / ₀
67 = 73 ⁰ / ₀	22 = 17 ⁰ / ₀	72 = 54 ⁰ / ₀	122 = 92 ⁰ / ₀
68 = 74 ⁰ / ₀	23 = 18 ⁰ / ₀	73 = 55 ⁰ / ₀	123 = 92 ⁰ / ₀
69 = 75 ⁰ / ₀	24 = 19 ⁰ / ₀	74 = 56 ⁰ / ₀	124 = 93 ⁰ / ₀
70 = 76 ⁰ / ₀	25 = 20 ⁰ / ₀	75 = 56 ⁰ / ₀	125 = 94 ⁰ / ₀
71 = 77 ⁰ / ₀	26 = 20 ⁰ / ₀	76 = 57 ⁰ / ₀	126 = 96 ⁰ / ₀
72 = 78 ⁰ / ₀	27 = 21 ⁰ / ₀	77 = 58 ⁰ / ₀	127 = 95 ⁰ / ₀
73 = 79 ⁰ / ₀	28 = 22 ⁰ / ₀	78 = 59 ⁰ / ₀	128 = 96 ⁰ / ₀
74 = 80 ⁰ / ₀	29 = 22 ⁰ / ₀	79 = 59 ⁰ / ₀	129 = 97 ⁰ / ₀
75 = 82 ⁰ / ₀	30 = 23 ⁰ / ₀	80 = 60 ⁰ / ₀	130 = 98 ⁰ / ₀
76 = 83 ⁰ / ₀	31 = 23 ⁰ / ₀	81 = 61 ⁰ / ₀	131 = 98 ⁰ / ₀
77 = 84 ⁰ / ₀	32 = 24 ⁰ / ₀	82 = 62 ⁰ / ₀	132 = 99 ⁰ / ₀
78 = 85 ⁰ / ₀	33 = 25 ⁰ / ₀	83 = 62 ⁰ / ₀	133 = 100 ⁰ / ₀
79 = 86 ⁰ / ₀	34 = 26 ⁰ / ₀	84 = 63 ⁰ / ₀	
80 = 87 ⁰ / ₀	35 = 27 ⁰ / ₀	85 = 64 ⁰ / ₀	
81 = 88 ⁰ / ₀	36 = 27 ⁰ / ₀	86 = 65 ⁰ / ₀	
82 = 89 ⁰ / ₀	37 = 28 ⁰ / ₀	87 = 65 ⁰ / ₀	
83 = 90 ⁰ / ₀	38 = 29 ⁰ / ₀	88 = 66 ⁰ / ₀	
84 = 91 ⁰ / ₀	39 = 29 ⁰ / ₀	89 = 67 ⁰ / ₀	
85 = 92 ⁰ / ₀	40 = 30 ⁰ / ₀	90 = 68 ⁰ / ₀	
86 = 93 ⁰ / ₀	41 = 31 ⁰ / ₀	91 = 69 ⁰ / ₀	
87 = 95 ⁰ / ₀	42 = 32 ⁰ / ₀	92 = 69 ⁰ / ₀	
88 = 96 ⁰ / ₀	43 = 32 ⁰ / ₀	93 = 70 ⁰ / ₀	
89 = 97 ⁰ / ₀	44 = 33 ⁰ / ₀	94 = 71 ⁰ / ₀	
90 = 98 ⁰ / ₀	45 = 34 ⁰ / ₀	95 = 71 ⁰ / ₀	
91 = 99 ⁰ / ₀	46 = 35 ⁰ / ₀	96 = 72 ⁰ / ₀	
92 = 100 ⁰ / ₀	47 = 35 ⁰ / ₀	97 = 73 ⁰ / ₀	
	48 = 36 ⁰ / ₀	98 = 74 ⁰ / ₀	
	49 = 37 ⁰ / ₀	99 = 74 ⁰ / ₀	
	50 = 38 ⁰ / ₀	100 = 75 ⁰ / ₀	
	51 = 38 ⁰ / ₀	101 = 76 ⁰ / ₀	
	52 = 39 ⁰ / ₀	102 = 77 ⁰ / ₀	

V—VIII. osztály:

1 = 1 ⁰ / ₀
2 = 1 ⁰ / ₀
3 = 2 ⁰ / ₀
4 = 3 ⁰ / ₀
5 = 3 ⁰ / ₀
6 = 4 ⁰ / ₀
7 = 5 ⁰ / ₀
8 = 5 ⁰ / ₀
9 = 6 ⁰ / ₀
10 = 7 ⁰ / ₀
11 = 7 ⁰ / ₀
12 = 8 ⁰ / ₀
13 = 9 ⁰ / ₀
14 = 9 ⁰ / ₀
15 = 10 ⁰ / ₀
16 = 11 ⁰ / ₀

III—IV. osztály:

1 = 1 ⁰ / ₀
2 = 2 ⁰ / ₀

17 = 11 ⁰ / ₀	50 = 34 ⁰ / ₀	83 = 56 ⁰ / ₀	116 = 78 ⁰ / ₀
18 = 12 ⁰ / ₀	51 = 34 ⁰ / ₀	84 = 56 ⁰ / ₀	117 = 79 ⁰ / ₀
19 = 13 ⁰ / ₀	52 = 35 ⁰ / ₀	85 = 57 ⁰ / ₀	118 = 79 ⁰ / ₀
20 = 13 ⁰ / ₀	53 = 36 ⁰ / ₀	86 = 58 ⁰ / ₀	119 = 80 ⁰ / ₀
21 = 14 ⁰ / ₀	54 = 36 ⁰ / ₀	87 = 58 ⁰ / ₀	120 = 81 ⁰ / ₀
22 = 15 ⁰ / ₀	55 = 37 ⁰ / ₀	88 = 59 ⁰ / ₀	121 = 81 ⁰ / ₀
23 = 15 ⁰ / ₀	56 = 38 ⁰ / ₀	89 = 60 ⁰ / ₀	122 = 82 ⁰ / ₀
24 = 16 ⁰ / ₀	57 = 38 ⁰ / ₀	90 = 60 ⁰ / ₀	123 = 83 ⁰ / ₀
25 = 17 ⁰ / ₀	58 = 39 ⁰ / ₀	91 = 61 ⁰ / ₀	124 = 83 ⁰ / ₀
26 = 17 ⁰ / ₀	59 = 40 ⁰ / ₀	92 = 62 ⁰ / ₀	125 = 84 ⁰ / ₀
27 = 18 ⁰ / ₀	60 = 40 ⁰ / ₀	93 = 62 ⁰ / ₀	126 = 85 ⁰ / ₀
28 = 19 ⁰ / ₀	61 = 41 ⁰ / ₀	94 = 63 ⁰ / ₀	127 = 85 ⁰ / ₀
29 = 19 ⁰ / ₀	62 = 42 ⁰ / ₀	95 = 64 ⁰ / ₀	128 = 86 ⁰ / ₀
30 = 20 ⁰ / ₀	63 = 42 ⁰ / ₀	96 = 64 ⁰ / ₀	129 = 87 ⁰ / ₀
31 = 21 ⁰ / ₀	64 = 43 ⁰ / ₀	97 = 65 ⁰ / ₀	130 = 87 ⁰ / ₀
32 = 21 ⁰ / ₀	65 = 44 ⁰ / ₀	98 = 66 ⁰ / ₀	131 = 88 ⁰ / ₀
33 = 22 ⁰ / ₀	66 = 44 ⁰ / ₀	99 = 66 ⁰ / ₀	132 = 89 ⁰ / ₀
34 = 23 ⁰ / ₀	67 = 45 ⁰ / ₀	100 = 67 ⁰ / ₀	133 = 89 ⁰ / ₀
35 = 23 ⁰ / ₀	68 = 46 ⁰ / ₀	101 = 68 ⁰ / ₀	134 = 90 ⁰ / ₀
36 = 24 ⁰ / ₀	69 = 46 ⁰ / ₀	102 = 68 ⁰ / ₀	135 = 91 ⁰ / ₀
37 = 25 ⁰ / ₀	70 = 47 ⁰ / ₀	103 = 69 ⁰ / ₀	136 = 91 ⁰ / ₀
38 = 26 ⁰ / ₀	71 = 48 ⁰ / ₀	104 = 70 ⁰ / ₀	137 = 92 ⁰ / ₀
39 = 26 ⁰ / ₀	72 = 48 ⁰ / ₀	105 = 70 ⁰ / ₀	138 = 93 ⁰ / ₀
40 = 27 ⁰ / ₀	73 = 49 ⁰ / ₀	106 = 71 ⁰ / ₀	139 = 93 ⁰ / ₀
41 = 28 ⁰ / ₀	74 = 50 ⁰ / ₀	107 = 72 ⁰ / ₀	140 = 94 ⁰ / ₀
42 = 28 ⁰ / ₀	75 = 50 ⁰ / ₀	108 = 72 ⁰ / ₀	141 = 95 ⁰ / ₀
43 = 29 ⁰ / ₀	76 = 51 ⁰ / ₀	109 = 73 ⁰ / ₀	142 = 95 ⁰ / ₀
44 = 30 ⁰ / ₀	77 = 52 ⁰ / ₀	110 = 74 ⁰ / ₀	143 = 96 ⁰ / ₀
45 = 30 ⁰ / ₀	78 = 52 ⁰ / ₀	111 = 74 ⁰ / ₀	144 = 97 ⁰ / ₀
46 = 31 ⁰ / ₀	79 = 53 ⁰ / ₀	112 = 75 ⁰ / ₀	145 = 97 ⁰ / ₀
47 = 32 ⁰ / ₀	80 = 54 ⁰ / ₀	113 = 76 ⁰ / ₀	146 = 98 ⁰ / ₀
48 = 32 ⁰ / ₀	81 = 54 ⁰ / ₀	114 = 77 ⁰ / ₀	147 = 99 ⁰ / ₀
49 = 33 ⁰ / ₀	82 = 55 ⁰ / ₀	115 = 77 ⁰ / ₀	148 = 99 ⁰ / ₀
			149 = 100 ⁰ / ₀

A pontértékekben kifejezett eredmények azonban nemcsak a muzikalitás nagyságát mutatják, hanem fényt derítenek a hiányosságokra is. Figyelmeztetik előre a tanárt, hogy a felvételt nyert tanulónál milyen természetű hiányok pótlására van szükség: A É. I. adatait részleteiben ismernie kell az illető szaktanárnak. Ezek az ívek tehát nem kerülhetnek »irattárba«, hanem a szaktanár kezében kell lenniök, akik tanmenetük elkészítésénél jól felhasználhatják. Elsőrendű érdeke ez mind a növendéknek, mind a tanárnak! De kötelessége is!

A vizsgálati eredmények összefoglalása.

A muzikalitás fogalmának meghatározásánál láttuk, hogy ezt a hallás-, a dallám-, a ritmus- és a harmónia-érzék alkotja. Az alábbiakban összegezzük a zenei képességnek ama részegységeit, amelyeket a fentiek-

ben vázolt vizsgálati funkcióból mint önálló részeket ismertünk meg és amelyek alakíthatják a muzikalitás kifejlődését.

A hangközvizsgálatnál a feladatok megoldásához nem feltétlen szükséges a valódi képesség jelenléte. Nagy gyakorlat ugyanolyan eredményekhez vezethet, mint a velünk született, organikus zenei képesség, mert a feladatok sikeres megoldása egyszerűen a jó halláson alapszik. Tudjuk azt, hogy nem hallunk és nem zenélünk intervallumokban még akkor sem, amikor intervallumokat produkálunk vagy reprodukálunk. De tény az is, hogy a zenei hallás fejlesztésénél és a »prima vista«-éneklésnél a hangköz nélkülözhetetlen segítőtárs. Tehát, mint ilyenek, elsőrendű szerepe van a muzikalitás kifejlődésében. Azért választottam tehát ezt a vizsgakérdések kiinduló anyagául, hogy a hallás kifejlődési fokának megállapításával támpontot találjunk a továbbiakhoz.

Ha a V. Sz-ék között abszolút hallásúval ritkábban találkozunk is, jó relatív hallást sűrűbben fedezhetünk fel. Köztudomású az is, hogy az abszolút hallás egyedül még nem biztosítéka a muzikalitásnak. Azonban ezt a képességet célravezető gyakorlatokkal meg is lehet szerezni. Minden normális gyermeknél kifejleszthető, feltéve, hogy a nevelés idejében elkezdődik és megelőz minden hangszeroktatást. Az abszolút hallásúak a melódiát főképpen az egyes hangok szerint jegyzik meg és mivel úgy látszik, mennél erősebb az abszolút hallás, annál gyengébb a dallamemlékezet, feltehető, hogy az intervallumemlékezet sokkal hatásosabb egy dallam megjegyzésénél, mint az abszolút hallás!

A jó relatív hallás mellett is a hang- és névtársítás fogyatékosága a vizsgálatok alkalmával túlnyomórésztben kimutatható. Ez már a külső (nevelői) hatás hiányosságának következménye.

A *hangszínanalízis* a hallásfinomságot kutatja és részben igazolja. Ez már összetettebb lelki tevékenység. A hangszerek színét ismerő abszolút hallásúaknál könnyen megy, szinte minden értelmi tevékenység nélkül. Ha azonban ez jól kifejlesztett relatív munka eredménye, akkor már hosszú és kitartó szellemi tevékenységet kíván. Relatív hallás esetében az erre vonatkozó képzettársítások, a tanítás következtében ugyan folyamatban vannak, de még nem jelentenek fejlettségi fokot, amely mérhető volna.

A *ritmusérzék*-vizsgálatnál az elért eredmények azt mutatják, hogy a kopogott, »hallott« ritmus a gyermek lelkében »mélyen« él. A kopogott (hallott) ritmus gyakorlása az az út, melyen elindulunk és haladnunk kell, alapos, biztos ritmus kifejlesztéséhez. A dal-ritmusok (zenei ritmus) a legjobb ritmusérzék-fejlesztők, mivel ezeknél a dallam és a ritmus oly erősen összetartoznak, hogy egyik felelevenítése a másikat önkéntelenül felidézi. A ritmus-kijárás ugyancsak kitűnő eszköze a ritmusérzék ösztönösségének kimutatására.

Ennek a részképességnek megléte azonban még nem jelenti a zenei képesség teljességét, mert néha egészen jó ritmusérzékkel rendelkezők szinte feltűnő zenei tehetségtelenséget árulnak el. Viszont ennek a részképességnek jelenléte erős támasztéka lehet a zenei képesség kifejlesztésének, sőt ennek gyenge volta még nem akadályozhatja meg e képesség valódi kikristályosodását.

A harmadik vizsgálati-kérdés komplexumnál (D_{1-2-3}), a képzettársítások mibenlétének megállapítása a feladatunk. A zenénél, mint időbeli mű-

vészelnél, legfontosabb szerepe van az egymásután szerzett képzetek asszociációjának. A közvetlenül egymásután szerzett hangképzetek társítását illetően igen nagy a lélek fogékonysága. Egy-egy jellegzetes belső motívumot gyorsan beillesztünk egy ismert dallamba, a képzettársítás révén. Az azonos és rokon képzetek, de az ellentétes motívumok is erős csatlakozási hajlamot mutatnak. A képzetsorok tudatos megjelenítését az emlékezet teszi lehetővé. A hangemlékezet tartóssága és hűsége az egyén természetétől függ, de többoldalú társítások és ismétlések által fejleszthető is. Az eltérések, transzponált motívumok (hibás folytatás) apperpciálása is, az asszociációk világába tartozik.

Ezeknek jelenléte vagy hiánya lényegesen módosítja a dallamfelismerés lehetőségét. A dallamsorban levő hangképzet-sorozatok az emlékezetben is jobban megrögződnek és felújíthatók.

A negyedik vizsgálati egységnél ($E_{1-2-3-4}$) már előtérbe lépnek azok az értelmi képességek, melyek az általános intelligencia részét is alkotják, természetesen zenei környezetbe állítva. A V. Sz. a dallamot, mint »egészet« fogja fel. Ezáltal igazolódik az a tény, hogy a globálisból indul ki és halad a differenciálódás felé.

A dallamérzék, a ritmuserzékhez hasonlóan, olyan részkapesség, ahol nevelő-ráhatás, bégyakorlottság éppen olyan eredményt hozhat létre, mint a zenei képességgel született egyénéknél.

A vizsgálatoknál jelentkező visszaesések, az emlékezetet befolyásoló tényezők: a hangadószervek gátlásaival, a figyelem és nem ritka esetben a motorikus jelenségek hiányával magyarázhatók.

Az utolsó vizsgálati kérdésben foglaltaknál (F) a muzikális hajlam, a hallás és a motorikus kifejezésre való készség szolgáltatja a rátermettség »nyersanyagát«, a specifikus rátermettséget, amelynek egyénileg jellemző élő tartalmát a tehetséges ember fantáziája, gondolat- és érzésvilága adja meg.

Elő tartalom: a fantázia, az értelem és az érzelem.

Fantázia, az érzékelt kompozíciókkal kapcsolatos meglátások sokoldalúsága, amely már a tehetség magasabb fokának biztos jele.

Az *értelmi* munka, a hallott művekről mondott ítéletek, kritikák, meghatározásokban rejlő tevékenység.

Az *érzelem* a művek iránti tetszésnyilvánítás alapja.

A V. Sz.-ek feleleteiből mind a három tényező kidomborodik. Legintenzívebb az *érzelmi* összetevő. Ennek erőssége viszont gyengíti a másik két tényező hatását. Ez a gyermek lelki fejlődésének természetes következménye. Őt, ebben a korban még az érzelem irányítja annak ellenére, hogy az értelmi munka már megkezdte, némely szempontból, irányító hatását.

A fantázia, miként az eredmények mutatják, az utolsó helyre szorul. Ennek oka az élmények megtartásának és visszaidézésének csekélyebb intenzitásában kereshető.

Kiemelkednek azok a *részkapességek*, amelyek az ebben a korban lévoéknél a muzikalitás jelenlétének ismertető jelei. A hallás-, a ritmus-, a dallam- és a harmónia-érzék mind egy-egy részkapesség. Ezeknek összessége alkotja azt, amit egy szóval muzikalitásnak nevezünk. Ha fejlődésük olyan magaslatot ér el, hogy művészetet nyújt, reprodukálásban vagy intuícióból eredő produktívításban nyer kifejezést, akkor már *zenei tehetségről* vagy még tovább menve, *zenei zseniről* beszélhetünk.

A vizsgálatok eredményei igazolják, hogy a V. Sz.-ek muzikalitása a relatív hallás, a ritmus- és dallamérzék fejleszthetőségére, az emlékezet gyakorlására, a fantázia és az érzelmi világ elmélyülésére épült.

A muzikalitáshoz szükséges részképességek adottsága a V. Sz.-ekben általában megvan és ez már olyan fokot jelent, amelyre zenei tehetség kifejesztése építhető. A tehetség-probléma legfontosabb mozzanata az, hogy a valódi tehetségek nem nőnek ki a földből, mint a vadvirágok, művelés nélkül, hanem minden egyes tehetségnek megfelelő fejlesztő hatásokra van szüksége. Minden tehetség eredetileg szunnyadó (latens) állapotban van és pusztán, mint »tehetség« sohasem nyilvánul meg, hanem csakis valami működésben. Nyilvánulása tehát alkalmas inger-hatásokhoz van kötve. A tehetség a hajlamok és a fejlesztő ingerek közös eredője.

Pedagógiai vonatkozások.

»A belső genesis és a külső feltételek összhatása gyanánt konvergens módon alakul ki a képességek és tehetségek végleges sorsa. Kétségtelen, hogy a belső érzékek és képességek lehető teljes, töretlen kiformalódása az elsődlegesen fontos. Ehhez azonban más úton nem férközhet hozzá a nevelés, mint közvetett úton, a külső feltételek legmegfelelőbb változtatásával. Ezért mérhetetlenül fontos, hogy adott esetben a felismert belső alkat szerint megfelelően alkalmazott optimális külső feltételeket hozhassunk létre.« (Révész: »A kutató lélektana.«)

Az áltehetség egyik fajáról már megemlékeztem tanulmányom elején. Másika: az elsekélyesedett reprodukáló művész. A lélektani és technikai tudás minden eszközével felfegyverzett zenepedagógia ma már a kisebb méretű tehetségek specifikus »nyersanyagát« is oly magas színvonalra tudja emelni (a hallás, a motorikus ügyesség és a formálási készség fejlesztésével), hogy a kitűnő iskolázottság révén szerzett virtuóz felkészültség nem egyszer megtéveszti ennek birtokosát és arra csábítja, hogy a pódiumon keressen érvényesülést. A virtuózitáshoz azonban belső tartalmat, emberi kiválóságot adni a világ semmiféle tanára sem tud, s így mind többen és többen lépnek a nyilvánosság elé anélkül, hogy bármi egyéni mondanivalójuk volna.

Az előbbiekhöz hasonló vagy talán még azt is meghaladó hatással van a tehetség kialakulására *a nevelő munkája, a tanítás, a vezetés.*

Ha a zseninél nem is primär fontosságú a mester kérdése, de a bontakozó tehetségnél — különösen a reprodukatív fajtájúnál — nagy jelentőségű a jó oktató, aki nem egyes, elszigetelt képességeket treníroz, hanem emberileg és zeneileg egyaránt fejleszti növendékét, annak sajátos tehetsége irányában nagyon megrövidítheti fejlődése utját, míg az egyoldalú, vagy a növendék tehetségének sajátosságait figyelembe nem vevő vezető, különösen, ha szuggesztív egyéniség, hamis irányba vagy zsákutcába terelheti s ezzel meggátolja fejlődését.

Vizsgálati módszerem célja nem egy-egy zenei zseni felkutatása, hanem zenei oktatásunk színvonalának felemelése azzal is, hogy növendékeinket rátermettség szerint válogatjuk meg.

VIZSGÁLATI-LÁP

Képzelt személy!

1. A tanuló neve és lakcíme: *Gera Jolán, Liszt u. 32.*
2. Születési helye (év, hó, nap): *Szeged, 1944. november 10.*
3. Atyja, anyja foglalkozása: *apja dohánygyári, — anyja: kendergyári munkás*
4. Milyen iskolába jár, melyik osztályba: *Szeged-rókusai áll. ált. isk. VII. osztály*
5. Milyen hangszerezen játszik és mióta: *nem játszik hangszerezen*
6. Mióta énekel: *iskolás-kora óta*
7. Volt-e alkalma zenét többször hallgatni, hol: *katona-zenekart, film-zenét*
8. a) Milyen hangszereket ismer: *tangóharmonikát, hegedűt, zongorát*
- b) Milyen zenét szeret legjobban hallgatni: (ének, zenekar, énekar, vonós, fúvós, jazz, cigányzene, opera, operett) és miért: *cigányzenét*
9. a) Mit szeret legszívesebben: énekelni, hangszerezen játszani vagy zenét hallgatni: *énekelni*
- b) Van-e rádiójuk, hallgatja-e és mit: *a szomszéd rádióját hallgatja néha*
10. Szülei, nagyszülei, testvérei; nagybátyja, nagynénje közül kik énekelnek vagy játszanak hangszerezen és milyen hangszerezen: *egyik nagybátyja a gyári zenekarban trombitás*
11. Általános tanulmányi eredménye az iskolában: *jeles*
12. Ének osztályzata: *kitűnő*
13. Számtan osztályzata: *jó*

Megjegyzések:

(Első oldal)

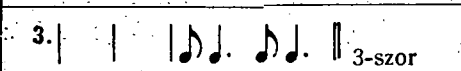
A

A szabadon választott dal címe: Madárka, madárka			
a) Hangrégio:	szoprán	e) Szövegkiemítés:	tiszta
b) Ritmüs:	jó	f) Kifejező ének:	érzelmes
c) Agógika:	jó	g) Intonáció:	biztos
d) Dinamika:	égy színű	h) Összbenyomás:	magabiztos

B

1.	R (reprodukción)	M (megnevezés)	2.	R	M
	+	d - d ¹		+	f - d
3.	+	d - m	4.	+	
5.	d - d d - d d - t		6.	felső	g
7.	alsó	d	8.	+	d - d ¹
9.	l ₁ - d l ₁ - d l ₁ - t	m - s	10.	+	l ₁ - l
11.	+	csebogár ...	12.	+	
13.	alap és terc	d	14.	alap és kvint	l ₁ - d - m - l

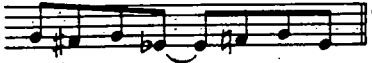

C

1.	+	2.	 3-szor
3.	 3-szor	4.	a lassításra nem jár

D

1.	2.	3.
Szörös talpú kismacska	Himnusz, a második fele fals.	Isten áldd meg a magyart és a Szózat vége

E

1.		2-szer u, az	
2.		3-szor ugyanennyit	
3.		3-szor	

(Második oldal)

B1-10 Értékelési-táblázat (1)

H A N G K Ö Z Ö K										S z i m u l t á n				
S z u k c e s s z i v					S z i m u l t á n									
Egyik pozitív	Kettő pozitív	Szeptimnél		Kettő negatív	Nem reagál	Magnevezés		Felső	Alsó	Alsó és felső	Kettő negatív	Nem reagál	Magnevezés	
		egyik +	kettő +			egy	kettő						egy	kettő
2	3	3	5	1	0	5	10	3	4	I-II-0-7 III-VIII-0-6	1	0	6	12

B1-14

H A N G Z A T O K																								
S z u k c e s s z i v								S z i m u l t á n																
Kettő +	Egy -	Egy +	Kettő	Három +	Három -	Nem reagál	egy	Magnevezés		Kvint	Alap	Terc	Alap és kvint'	Terc és kvint	Alap és terc	Alap, terc és kvint	Hármat ad, de mind negatív	Kettőt ad, de mind negatív	Egyet ad, de ez negatív	Nem reagál	Magnevezés			
								egy	kettő												három	egy	kettő	három
3	2	4	4	1	0	4	6	8	6	7	8	9	10	11	12	3	2	1	0	8	12	16		

B15

H A N G S Z I N				
Négy hangszer közül felismerése :				
egynek	kettőnek	háromnak	négynek	Negatív válasz
2	4	6	8	0

C1-4

R I T M U S				
	Hibában	Csékély eltéréssel	50 %-ban helyes	Értelmetlen vagy semmi
Kopogott képlet I.	4	3	2	0
Kopogott képlet II.	4	3	2	0
Dallamrészleleiből a ritmus reprodukálása	I-II. 0. 7	6	5	0
	többi : 6.	5	4	0
A dal ritmusának „kijárása”	3	2	1	0

D1-3

Értékelési táblázat (2)

DALLAMEMLÉKEZET ISMERT DALLAMOKKAL																					
Belső motívum (pl. Magyar Himnusz a „Balsors“-tól)						Egymást követő két motívum a második más hangnembe transzponálva			Két különböző, de egymásba szőtt dalból vett motívum												
A dal és a motívum felismerése		Csak a dalnak felismerése		Negatív válasz		A dalrészlet felismerése, a hínás foly- tatás meg- állapításával	Csak a dalnak felismerése	Negatív válasz	Mindkét dal és motívu- maik felismerése	Mindkét dal felismerése, motívumaik megnevezése nélkül	Egyik dal és motívumának és a másik dal felis- merése, motívu- mának megne- vezése nélkül	Egyik dal felismerése	Negatív válasz								
I	II	III-VIII	I-II	III-VIII	I-II									III-VIII							
10		8		6		4	0	0	6		3	0	7		5		4		3		0

E1-2

DALLAMEMLÉKEZET RÉSZBEN ISMERETLEN DALLAMOKKAL																					
NEHEZEBB								KÖNYVEBB													
100 %	75 %	50 %	Variáns- szerű	Egy ütem ismételgetése	Zavaros	Nem reagál	100 %		75 %		50 %		Variáns- szerű		Egy ütem ismételgetése		Zavaros		Nem reagál		
							I-IV	V-VIII	I-IV	V-VIII	I-IV	V-VIII	I-IV	V-VIII	I-IV	V-VIII	I-IV	V-VIII	I-IV	V-VIII	I-IV
16	13	10	12	3	1	0	10	8	9	7	6	4	8	6	4	2	2	1	0	0	

E3-4

DALLAMEMLÉKEZET														
LÁTÁS (vizuál-memória)							LÁTÁS és HALLÁS (hangzással támogatott vizuál-m.)							
100%	75%	50%	Variáns- szerű	Egy ütem ismétel- getése	Zavaros	Nem reagál	100%	75%	50%	Variáns- szerű	Egy ütem ismétel- getése	Zavaros	Nem reagál	
20	19	15	18	12	5	0	10	9	6	8	4	2	0	

Értékelési-ív

Sorszám	N É V	Osztály	Kor	H a n g k ö z ö k																			
				S z u k c e s s z í v								S z i m u l t á n											
				1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.	
				R	M	R	M	R	M	R	M	R	M	R	M	R	M	R	M	R	M	R	M
1.	Gera Jolán	VII.	13	3	10	3	5	3	5	3		3*		3		4	6	6	5	6	6	6	12

H a n g z a t o k								Hangszín	C Ritmus				D Emlékezet ismert motívumokkal			E Emlékezet részben ismeretlen motívumokkal				A Szabadon választott dal	F Stílusbeli érzék és zenei beleélési képesség	
Szukcesszív				Szimultán					15	1	2	3	4	1	2	3	1	2	3			4
11.		12.		13.		14.																
R	M	R	M	R	M	R	M															
4	8	4		11	8	9		5	4	2	5	2	8	6	4	12	4	19	10	Tiszta intonáció	Analogiás pozitív	

P o n t o z á s o k														M e g j e g y z é s
B					C 1 4	D	E	Összesen						
1	5	6-10	11-12	13-14				15	Pontérték	%				
R	M	R	M	R	M	R	M	5						
15	20	25	23	8	8	20	8	5	13	18	45	214	143	* romló tendencia! R = 120. E _{3,4} = 29. M = 65

Irodalom

- [1] *Abraham*: Das absolute Tonbewusstsein Sammelb. d. Internat. Musikgesellschaft, 3. 1901.
- [2] *A. Binet*: Les idées modernes sur les enfants. Paris 1911.
- [3] *Boda I.*: A következtető képesség, mint »értelmezési« probléma. Budapest 1931.
- [4] *Boda I.*: Bevezető a lélektanba. Budapest 1934.
- [5] *F. Brehmer*: Melodieauffassung und melodische Begabung des Kindes. Leipzig 1925.
- [6] *M. Briessen*: Die Entwicklung der Musikalität in den Reifejahren. Graz 1929.
- [7] *Gyulai E.*: A zene hatása. Budapest 1936.
- [8] *Á. Meissner*: Zur Entwicklung des musikalischen Sinns beim Kinde. Berlin 1915.
- [9] *Molnár A.*: A gyermek és a zene. Budapest 1933.
- [10] *S. Nadel*: Psychologie des Konsonanzerlebens. Leipzig 1926.
- [11] *O. Reimers*: Untersuchungen über die Entwicklung des Tonalitätsfühles im Laufe der Schulzeit. Leipzig 1924.
- [12] *Révész G.*: A tehetség korai felismerése. Budapest 1918.
- [13] *G. Révész*: Erwin Nyiregyházi: Analyse eines musikalisch hervorragenden Kindes. Leipzig 1916.
- [14] *G. Révész*: Prüfung der Musikalität. Leipzig 1920.
- [15] *H. Schüssler*: Das musikalische Kind, ein Beitrag zur Psychologie der Begabung. Leipzig 1916.
- [16] *W. Stern*: Psychologie der frühen Kindheit. Leipzig 1927.
- [17] *Szabolcsi-Tóth*: Zenei lexikon. Budapest 1931.
- [18] *Szeghy E.*: Az iskolai énektanítás vizsgálata az ismeretszerzés, érzelmi és akarat. mozzanatok szemszögéből. Szeged 1934.
- [19] *Szeghy E.*: A zenei tehetség és képesség elemzése. Szeged 1940.
- [20] *Szeghy E.*: Zenei képességvizsgálat (Zenepedagógiai folyóirat III. évf. 10 — és IV. évf. 1, 2, 3. sz.). Budapest 1949—1950.
- [21] *Sztankó B.*: Vezérkönyv. Budapest 1910.
- [22] *B. M. Tyepolov*: Psychologija Muzikalnih Szposzobnosztej (A zenei képességek pszichológiája). Moszkva—Leningrád 1947.
- [23] *Varró M.*: A zenei tehetség. Budapest 1930.
- [24] *Várkonyi H.*: A gyermekkor lélektana. Szeged 1931.
- [25] *Vidor M.*: Bevezetés a zenepszichológiába. Budapest 1936.
- [26] *M. Vidor*: Was ist Musikalität? Experimentell—Psychologische Versuche. München 1931.

ИЗУЧЕНИЕ МУЗЫКАЛЬНОСТИ

E. Cegu

Старая проблема нашей музыкальной школы выбирать из желающих годных к учению музыки. На средней и верхней ступени выбор является более простым, так как нужно только установить «уровень», достигнутый желающим за свои изучения музыки. Инструментальная игра и решение письменной задачи дает об этом довольно верную картину. Выбор является более трудным на нижнем ступени, когда дитя еще не получило музыкального обучения. Статья «Изучение музыкальности» решает эту проблему музыкально-психологически так, что употребляет только музыкальные элементы, изученные в начальной школе. Поэтому его метод является применимым по всей стране.

Изучение годности к обучению музыки около 2000 детей в городах Сегед, Бекештархош и Дьер, дало соответствующий опыт к многолетнему постепенному развитию метода. Учебные результаты доказывают правильность метода и целесообразность его массового применения.

PRÜFUNG DER MUSIKALITÄT

von

E. SZEGHY

Es ist ein altes Problem unserer Musikschule, von denen, die sich zur Aufnahme melden, diejenigen auszuwählen, die geeignet sind Musik zu lernen. In der mittleren und höheren Stufe ist die Auswahl verhältnismässig leichter, da man auf Grund der bisherigen Musikstudien des Bewerbers nur ein gewisses Niveau festzustellen hat. Das Spiel auf einem Instrument (oder der Gesang) und die Lösung einer schriftlichen Aufgabe geben ein ziemlich verlässliches Bild. Viel schwerer ist es, die Auswahl auf der untersten Stufe zu treffen, wenn das Kind noch keinen Unterricht in Musik genossen hat. Die Studie »Prüfung der Musikalität« löst dieses Problem vom Standpunkt der Musikpsychologie so, dass ausschliesslich jene musikalischen Elemente benützt werden sollen, welche in der Allgemeinen Schule unterrichtet werden. Diese Methode kann deshalb im ganzen Lande angewendet werden.

Die Prüfung von beiläufig 2000 Kindern in Szeged, Békéstarhós und Győr haben genügende Erfahrungen dazu geliefert, diese Methode im Laufe mehrerer Jahre sukzessive zu entwickeln. Die Erfolge der Schüler beweisen die Richtigkeit der Methode und die Zweckmässigkeit ihrer Anwendung in weitem Kreise.